

**Skiljer sig riskuppfattningen och
riskhanteringen mellan kvinnliga och
manliga privata skogsägare?**

**– en enkätundersökning bland privata
skogsägare i Sverige.**

Is there a difference in Risk Perception and Risk
Management between female and male private forest
owners?

- an inquiry survey among private forest owners in
Sweden.

Mikaela Petersson

Handledare: Kristina Blennow

Förord

Detta arbete är ett examensarbete inom ramen för skogsvetarutbildningens skogshushållningsinriktning, Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp. Omfattningen är 20 poäng. Arbetet utförs på förslag från Kristina Blennow, Institutionen för sydsvensk skogsvetenskap i Alnarp.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Kristina Blennow som gav mig idén till detta examensarbete och har ställt upp med sin tid och hjälp.

Ett stort tack till Leif Mattson, Mattias Boman, Ola Sallnäs, Kristina Blennow och Desirée Johansson som har varit till en oerhört stor hjälp med att komma på bra och intressanta frågor till enkäten, utan deras hjälp hade det aldrig gått. Ett extra tack till Leif Mattson och Mattias Boman för deras värdefulla expertis vad gäller hur man praktiskt går tillväga när man gör en enkät, alltifrån frågornas upplägg till kodning av enkäterna m.m.

Ett speciellt tack måste också gå till Desirée Johansson som har ställt upp och hjälpt till med alla förberedelser och praktiska saker både på arbetstid men också på fritid. Desirée har även hjälpt till med den inte alltid så roliga instansningen av svaren, utan henne hade jag aldrig orkat.

Sist men inte minst ett stort tack till alla skogsägare som ställt upp och svarat på frågorna.

Abstract

As a forest owner you always have to consider hazards and uncertainty when planning your forestry actions. The aim with this report is to test my hypothesis that there is an overall difference between men and women when it comes to perception, estimation and management of hazards/risks in forestry. I will look into if there are differences in how men and women estimate risks in production forestry from an economical point of view. The aim is also to look into if there are differences between male and female private forest owners, in how they perceive and manage hazards in connection with a possible climate change.

To fulfil this aim, an inquiry survey was undertaken in three different areas of Sweden, two areas in the south and one in the north. But in this report I have evaluated the three areas as a whole.

Forest owners were for example asked to answer questions about the state of the forest, the owner structure, who makes the decisions, different things about climate change etc. They were also asked to classify different hazards according to what they thought were the most risky in different situations.

The results support my hypothesis that there is an overall difference between men and women when it comes to perception, estimation or handling with hazards in forestry. There were further statistical significant differences between men and women, but in the same cases there were also differences between those who lived at their forest estate and those who didn't. When it comes to these questions I can't prove that it is the difference in gender that is the dominating. On the rest of the questions I couldn't prove my hypothesis, because there were no statistically significant difference between men and women.

The questions where there were statistically significant differences between men and women differed a lot. It was for example questions about if they live on their estate or not, the size of the estate, if there is a climate change or not, why they have not thought about the climate change debate and how the climate change will affect the forest economy. There were also differences in the questions where they should

classify the economical importance of different risks. For example which risk that had led to the highest costs during the last five years, the hazard where there is the highest risk for the forest estate economy and the hazard they were ready to pay the most money for to reduce the risk in the future.

Keywords: hazards, gender differences, perception, management, risk, climate change

Innehållsförteckning

Förord.....	1
Abstract.....	2
Innehållsförteckning.....	4
1 Inledning.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.1.1 Uppfattning och hantering av risker.....	7
1.1.2 Skillnad i riskuppfattning mellan män och kvinnor.....	8
1.1.3 Min hypotes.....	9
1.2 Syfte.....	9
2 Material/Metoder.....	10
2.1 Enkätundersökning.....	10
2.1.1 Urval.....	10
2.1.2 Stansning.....	11
2.2 Analyser.....	11
3 Resultat.....	13
3.1 Sammanställning.....	13
3.1.1 Är du man eller kvinna?.....	13
3.1.2 Är du bosatt på din fastighet?.....	13
3.1.3 Är du ensam ägare till din fastighet eller äger du den tillsammans med andra?.....	14
3.1.4 Hur är ansvaret fördelat när det gäller beslut om skogsbruket på fastigheten?.....	14

3.1.5	Vilket år är du född?.....	16
3.1.6	Hur stor areal omfattar skogsmarken på din fastighet?.....	16
3.1.7	Hur mycket av den stående skogen är barrskog respektive lövskog på din fastighet?.....	17
3.1.8	Vilken trädslagsblandning skulle du helst vilja uppnå på din fastighet?.....	18
3.1.9	Om du inte har tankar på att förändra trädslagsblandningen på din fastighet, vad är främsta anledningen?.....	18
3.1.10	Rangordna den ekonomiska betydelsen av fem av nedanstående riskfaktorer, baserat på vad som hänt på din fastighet de senaste fem åren.....	20
3.1.11	Hur stor bedömer du risken vara för att nedanstående händelser ska inträffa så att det påverkar dig och din fastighet ekonomiskt?.....	21
3.1.12	Vilka av de i föregående fråga nämnda riskfaktorerna har störst betydelse för planeringen av ditt skogsbruk?.....	22
3.1.13	Vidtar du någon åtgärd idag för att minska risken för att någon av nedanstående händelser ska inträffa? Om ja, i så fall vilken?.....	23
3.1.14	Rangordna fem av nedanstående händelser efter hur mycket du skulle vara beredd att betala i form av åtgärder eller försäkringar för att minska risken för att den ska inträffa?.....	25
3.1.15	Scenario A: Din granskog drabbas av allvarliga stormskador, vad gör du då?.....	26
3.1.16	Scenario B: Instämmer du i påståendet att dagens trakthyggesbruk på många marker medför att marken på långsikt utarmas på viktiga mineralnäringsämnen?.....	27
3.1.17	Om du svarat ja på ovanstående, och bedriver trakthyggesbruk, är du då beredd av vidta motåtgärder idag?.....	28
3.1.18	Scenario C: Du står inför ett viktigt beslut när det gäller skogsbruksåtgärder som du måste ta ställning till. Hur går du tillväga?.....	29
3.1.19	Tror du att klimatet håller på att förändras så att det kommer att påverka skogen i nämnvärd omfattning?.....	31

3.1.20	Har klimatförändringsdebatten påverkat ditt skogsbruk?.....	31
3.1.21	Om den har det, hur i så fall?.....	32
3.1.22	Om nej, varför har inte klimatförändringsdebatten påverkat ditt skogsbruk?.....	33
3.1.23	Hur tror du att klimatförändringarna totalt sett kommer att påverka den ekonomiska situationen i ditt skogsbruk?.....	34
3.1.24	Hur tror du risken för nedanstående händelser påverkas av ett förändrat klimat?.....	35
4	Diskussion.....	37
4.1	Skillnader mellan kvinnor och män.....	37
4.2	Skillnader mellan bosatta och ej bosatta.....	39
4.3	Skogsareal och trädslagsblandning.....	40
4.4	Rangordning av ekonomisk betydelse och risk.....	40
4.5	Trakthyggesbrukets påverkan.....	41
4.6	Åtgärder för minskad risk.....	42
4.7	Klimatförändringarnas påverkan och debatt.....	43
5	Slutsats.....	44
6	Litteraturförteckning.....	46
6.1	Publikationer.....	46
6.2	Internetdokument.....	46
7	Bilagor.....	47

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Det finns många osäkerheter och risker i skogsbruket, de flesta av dem hanterar vi kanske inte aktivt i vår vardag. Aktiv hantering av risker och osäkerheter i skogsbruket kan göra så att möjligheterna ökar för att man ska kunna uppnå sina mål. Vissa av dessa osäkerheter beror på bristande kunskap, alltså kan man göra något åt dem om man lär sig mer. Andra osäkerheter, som exempelvis storm, behöver man bearbeta på andra sätt, exempelvis ta reda på sannolikheten för storm och åtgärder som kan påverka sannolikheten för stormskador. Storm är exempel på en risk som kan bli allt vanligare i framtiden, men även insekts- och svampangreppen kan komma att öka till följd av en klimatförändring (Sonesson, et al. 2004). Men detta är inget som någon vet säkert ännu. Idag pågår det forskning kring om klimatet förändras och hur det i så fall kan påverka skogen. Ännu så länge är det ingen som kan säga säkert att händelser/risker som storm, viltbetning m.m. kommer öka i skogsbruket. Men det är ju ändå bra att som skogsägare vara förberedd och veta hur man aktivt kan hantera dessa risker.

1.1.1 Uppfattning och hantering av risker

Skogsägare betraktar generellt ekonomiska risker (ex. sjunkande virkespriser, stigande fastighetspriser, ökade drivningskostnader) som mer betydelsefulla än biologiska risker (ex. viltbetning, rottröta, insektsskador). De biologiska händelserna orsakar oftast kostnader på betydligt längre sikt än de rent ekonomiska (Svensson, 1997). Ägare av mindre skogsfastigheter, som kanske inte är så beroende av skogsinkomsterna, betonar de direkt ekonomiska faktorerna mindre och tänker mer på de biologiska faktorerna (Svensson, 1997). Vare sig man har en stor eller liten fastighet, eller om man bor på den eller ej, så har man drabbats värst av de biologiska faktorerna de senaste fem åren. I de flesta fall är det de biologiska faktorerna som man är villig att satsa mest pengar på för att minska risken för att de ska inträffa. Oftast är det händelser som man drabbats av innan som man mest vill skydda sig mot (Blennow & Sallnäs, 2002 och Eek, 2001).

Blennow & Sallnäs (2002) och Eek (2001) kom i sin enkätundersökning, riktad till skogsägare i sydöstra Sverige, fram till att sjunkande virkespriser, viltbetning, barkborreskador, rotröta, stormskador och snytbaggeskador var de risker som hade orsakat störst ekonomisk förlust de senaste fem åren. De faror som enligt skogsägarna involverar den största risken och som de också är mest villiga att betala för att undvika är: viltbetning, sjunkande virkespriser, stormskador, barkborreskador, rotröta och snytbaggeskador. Minst betalningsvilliga är de för att vidta åtgärder för att undvika de ekonomiska konsekvenserna av tjällossning, sorkskador, frostskador, kådrinning och ökade drivningskostnader. En majoritet av de tillfrågade privata skogsägarna i deras undersökning påstår sig vidta åtgärder för att minska risker i skogsbruket, detta gäller framförallt de biologiska riskerna (Blennow & Sallnäs, 2002). Blennow & Sallnäs (2002) och Eek (2001) ställde också frågan till skogsägarna om de gjorde något för att minska effekterna av klimatförändring, 11 % av de tillfrågade sa att de gjorde det.

1.1.2 Skillnad i riskuppfattning mellan män och kvinnor

I allmänhet verkar människor vara mer villiga att tolerera höga risker när det gäller aktiviteter som ses som välgörande eller hälsosamma (Slovic, 1987). Allmänheten har idag blivit mer, snarare än mindre, inblandade och oroad för risker (Slovic, 1997).

I många fall så är riskbedömningar relaterade till kunskap, ekonomi och erfarenhet, exempelvis ju mer pengar och kunskap någon har desto mindre oroar man sig för risker. Men hur vi ser på risker är också starkt beroende av vår världsbild och hur lätt vi påverkas av andras åsikter (Slovic, 1997). Riskbedömningar och attityder är även starkt relaterade till kön, män tenderar att bedöma risker som mindre problematiska än vad kvinnor gör (Slovic, 1997). Kvinnorna är oftast mer involverade och bekymrade i hälsa, familj och säkerhet. Att männen inte tänker lika mycket på risker skulle kunna bero på att de i allmänhet har bättre kunskap om och känner sig mer bekanta med vetenskap och teknik, än vad kvinnor gör. Men även för manliga och kvinnliga forskare med samma utbildning har det visat sig att kvinnorna ändå tenderar att bedöma vissa av riskerna som större, exempelvis risker med kärnkraft (Slovic, 1997). Slovic (1997) har testat i fall det fanns några skillnader mellan amerikanska vita män,

vita kvinnor, färgade män och färgade kvinnor när det gällde deras riskuppfattning. Det visade sig att vita män var de som i särklass var minst oroade för olika risker, efter det kom de vita kvinnorna, färgade männen och de som såg allvarligast på risker var de färgade kvinnorna. Slovics (1997) förklaring till detta är att vita män kanske ser färre risker i världen för att de har mera makt och kanske mer pengar än vad de vita kvinnorna, färgade männen och kvinnorna har.

1.1.3 Min hypotes

Min hypotes är att det överlag finns könsberoende skillnader mellan män och kvinnor när det gäller uppfattning, bedömning och hantering av risker inom skogsbruket.

1.2 Syfte

Syftet med detta examensarbete har varit att testa hypotesen att det finns en skillnad mellan mäns och kvinnors uppfattning och hantering av risker bland privata skogsägare. Jag ska undersöka om det finns skillnader i hur män och kvinnor bedömer riskfaktorer i produktionsskogsbruket ur ett ekonomiskt perspektiv. Syftet är också att undersöka om det finns skillnader mellan könen, hos de privata skogsägarna, i hur man uppfattar och hanterar risker i samband med en eventuell klimatförändring.

2 Material/Metoder

2.1 Enkätundersökning

Metoden som har använts för att få svar på min hypotes har varit en enkätundersökning. Frågorna till denna enkät är framtagna genom möten och diskussioner med ett antal forskare och studenter. Utgångspunkten vid utformningen av frågeformuläret var att frågorna skulle vara strukturerade på ett sådant sätt så att det underlättar vid en statistisk behandling. Vissa frågor har kompletterats med plats för egna svar, detta för att den svarande ska ha en möjlighet att kunna förklara sig och säga sin åsikt.

Genom att delvis ställa samma frågor som givits tidigare i Blennow & Sallnäs (2002) och Eeks (2001) enkätundersökning från 1999 ges det en möjlighet att jämföra med resultatet av denna undersökning. Men enkätundersökningen ska ju också göra det möjligt att testa min ställda hypotes.

Enkäten (bilaga 2) skickades tillsammans med följebrevet (Bilaga 1) och ett frankerat svarskuvert ut till respondenterna den 7 april 2004. Respondenterna fick sen nästan två veckor på sig att svara innan vi den 20 april skickade ut en första påminnelse. Efter det fick de ytterligare drygt en vecka på sig innan en andra påminnelse skickades. Alla enkäter som kom in bockades av för att de som svarat inte skulle få ytterligare en enkät. Varje enkät hade en speciell kod, för att vi skulle veta vilka vi fick svar ifrån.

2.1.1 Urval

Enkätundersökningen riktades till privata skogsägare som äger skog i något av följande tre urvalsområden i Sverige:

- ✓ Västerbotten (AC) eller Västernorrlandslän (Y)
- ✓ Kronobergs län (G), Jönköpings län (F) eller Kalmar län (H)
- ✓ Blekinge (K), Halland (N) eller Skåne (M)

Urvalet utfördes av Statistiska Centralbyrån (SCB), efter tillhandahållna kriterier. Det har använts två olika urval, ett med både män och kvinnor och ett med bara kvinnor i.

Studien jämför svaren från de manliga svarande i det blandade urvalet med svaren från de svarande i det kvinnliga urvalet. I det blandade urvalet var det 1 950 personer och i det kvinnliga 1 350. Förutom dessa två ovanstående kriterier var skogsägarna också tvungna att äga över ett visst antal hektar skog för att komma med i urvalet. För de två sydliga urvalsområdena var det fem hektar och för det norra 20 ha, detta för att denna skogsareal motsvarar ett taxeringsvärde av 100 000 kr. Att vi valde detta taxeringsvärde berodde på att vi trodde det var ett minimum för att man ska räkna sig som riktig skogsägare. Inom varje urvalsområde försökte SCB välja respondenter jämnt fördelade över de olika länen. I min analys har jag inte tagit någon hänsyn till fastigheternas geografiska belägenhet.

Det blandade urvalet kommer att analyseras i sin helhet i ett annat sammanhang, detta gäller även de svarandes fördelning över de olika urvalsområdena.

2.1.2 Stansning

För själva instansningen av svaren har jag använt det danska programmet EpiData (2004). Instansningen tog cirka tre veckor att utföra för två personer.

2.2 Analyser

Jag har använt tre olika statistiska test för att analysera svaren, Chi2-test, Kolmogorov-Smirnow Test (KS-test) och parvis t-test. Chi2-testet använder jag på de frågor där jag vill se om det finns någon skillnad mellan grupper av svarande. KS-testet används för att testa om det finns skillnader mellan grupper av respondenter, när det gäller rangordning av svarsalternativ. Parvis t-test har använts för att testa om det finns skillnader i medelvärde mellan stickprov av data, hämtade från olika grupper. När det gäller dessa statistiska test så har jag valt att använda 5 % som gräns för om det finns någon statistiskt signifikant skillnad, detta för att det är en gräns som används ofta. Jag har inte tagit med dem som inte har svarat på frågorna (gruppen obesvarade) när jag gjorde de olika statistiska testen.

På alla frågorna, gör jag förutom dessa nämnda statistiska test också en procentuell jämförelse eller använder mig av medelrangtal (rangsumman/antal svarande). I alla frågorna har jag delat upp svaren efter hur männen respektive kvinnorna svarat. Där det funnits en statistiskt signifikant skillnad mellan könen har det också testats om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan dem som är respektive inte är bosatta på sin skogsfastighet.

När det gäller rangsummorna, så är det den händelse som har fått lägst rangsumma som den svarande anser vara den som är värst. För de frågor då varje svarande endast rangordnat mellan 1 till 5 så tilldelas de övriga händelserna rangtalet

$$n_{rang} + \left(\left(\left(n_{tot} - n_{rang} \right) + 1 \right) / 2 \right)$$

där n_{rang} är antalet rangordnade händelser och n_{tot} är det totala antalet händelser.

Formeln avser också de fall då de svarande inte rangordnat fem stycken, utan färre eller använt samma rangtal på flera händelser. Medelrangtalet beräknas genom att för varje händelse summera rangtalen (=rangsumman) och därefter dividera med antalet svarande.

3 Resultat

I detta avsnitt kommer jag att sammanställa enkätsvaren. Det finns också en redogörelse för om det föreligger statistiskt signifikanta skillnader mellan män och kvinnor och i vissa fall mellan bosatta och ej bosatta, vad gäller svaren på frågorna. Om det till exempel finns någon skillnad i riskuppfattning och hantering.

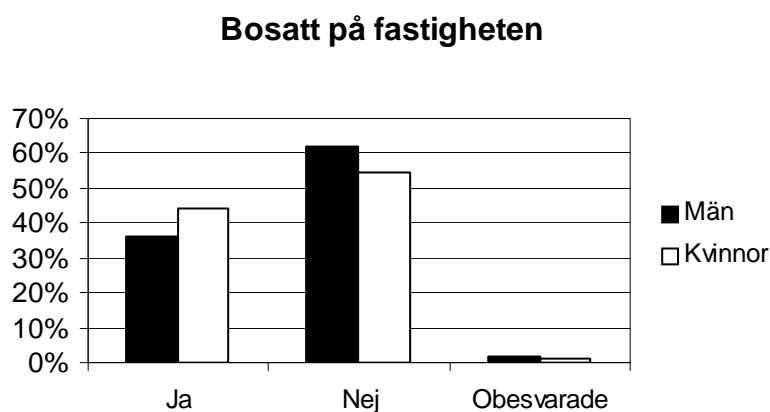
3.1 Sammanställning

3.1.1 Är du man eller kvinna?

Av de som svarat var 883 män (från blandat urvalet) och 654 kvinnor (enbart från kvinnourvalet) och de är dessa jag kommer att använda för att analysera mina svar. Svarandefrekvensen hos män var 59 %, för kvinnorna var den 49 %.

3.1.2 Är du bosatt på din fastighet?

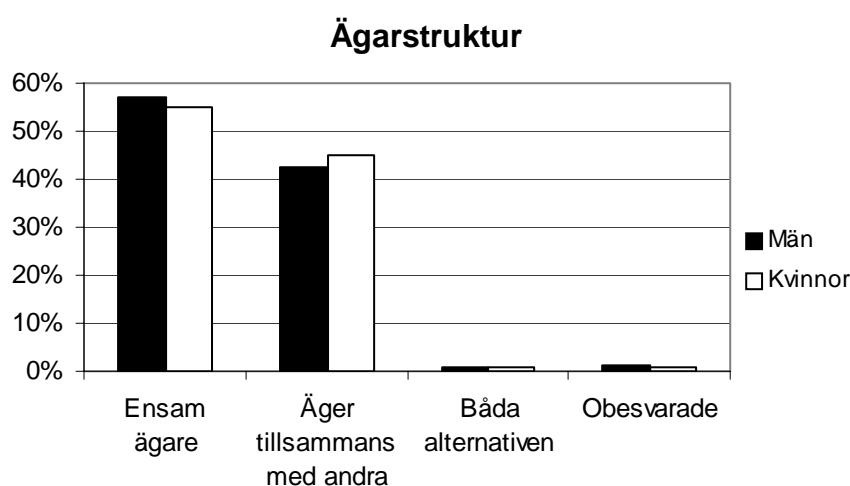
Av de som svarade var det 44 % kvinnor och 36 % män som bodde mer än halva året på sin fastighet (Figur 1). Det fanns en statistiskt signifikant skillnad, större andel kvinnor än män bor på sin skogsfastighet.

Figur 1. Andelen svarande som var eller inte var bosatta på sin fastighet uppdelat mellan män och kvinnor.

3.1.3 Är du ensam ägare till din fastighet eller äger du den tillsammans med andra?

På frågan om den svarande ensam äger sin fastighet eller äger den tillsammans med andra var det knappt en procent av både männen och kvinnorna som hade kryssat i båda alternativen. Av männen är det 57 % som ensamma äger sin skogsfastighet, för kvinnorna var denna siffra 55 % (Figur 2). På denna fråga fanns det ingen statistiskt signifikant skillnad mellan könen.

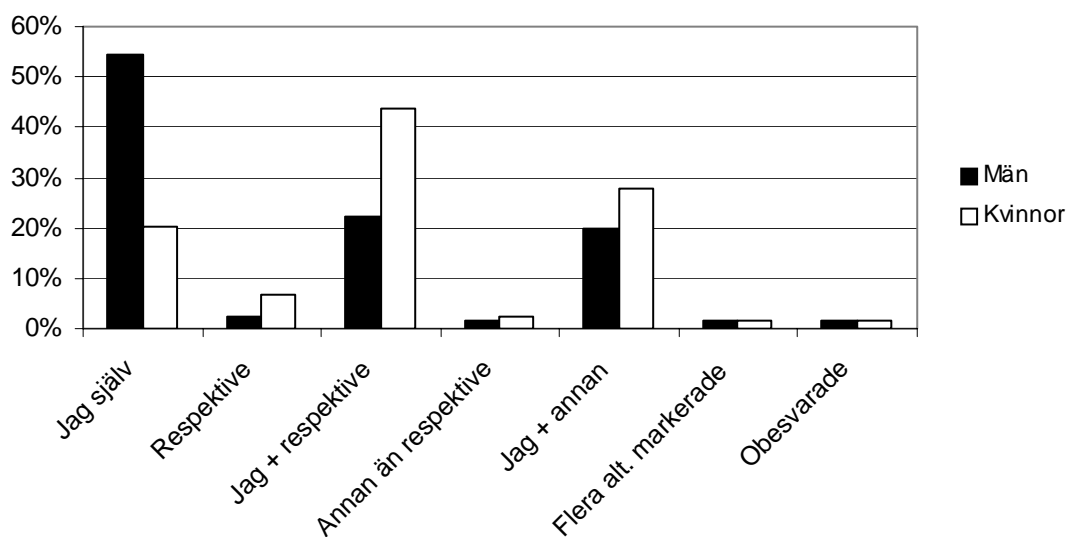
Figur 2. Andelen svarande som äger sin skogsfastighet själv eller tillsammans med andra, fördelat mellan män och kvinnor.

3.1.4 Hur är ansvaret fördelat när det gäller beslut om skogsbruket på fastigheten?

En övervägande andel av männen (54 %) beslutar själv när det gäller skogsbruket på fastigheten, endast 20 % av kvinnorna gör det. Störst andel av kvinnorna (44 %) fattar besluten tillsammans med make eller sambo. En del, 20 % män och 28 % kvinnor, fattar besluten tillsammans med någon annan än make/maka/sambo (Figur 3a). Fler av dem som var bosatta på sin fastighet (44 %) fattar beslut själva jämfört med dem som inte bor på fastigheten (33 %) (Figur 3b). Detsamma gäller när beslut fattas av den som svarat+ respektive, för bosatta var det 36 % och för icke bosatta 24 %. Däremot när det gäller beslut fattade av den svarande + annan är det en större andel av dem som ej bor på fastigheten (33 %) än de som bor på sin fastighet (14 %). Det fanns en

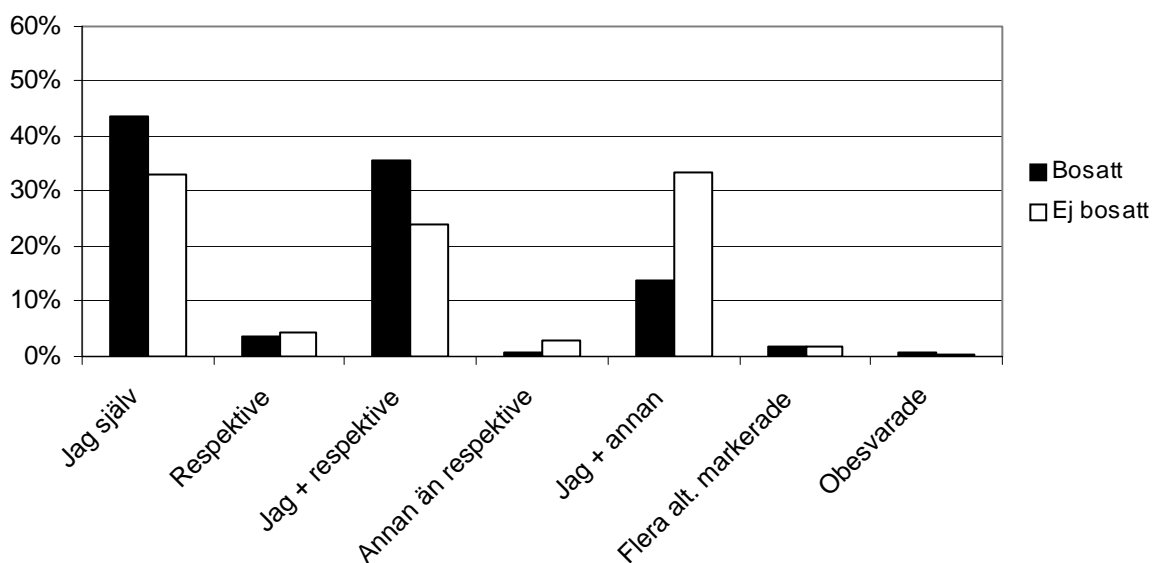
statistiskt signifikant skillnad mellan vad männen respektive kvinnorna svarat, betydligt fler män beslutar själva medan kvinnorna beslutar tillsammans med respektive. Men det fanns också en statistiskt signifikant skillnad vad gäller hur besluten fattas mellan dem som bor och inte bor på fastigheten.

Beslutsfördelningen mellan män och kvinnor

Figur 3a. Beslutsfördelningen hos de svarande vad gäller skogsbruket på fastigheten, uppdelat på män respektive kvinnor.

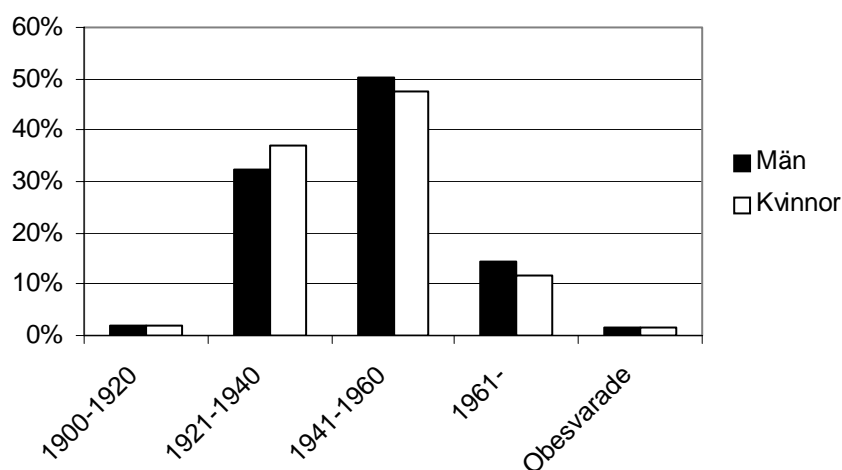
Beslutsfördelningen mellan bosatta och ej bosatta

Figur 3b. Beslutsfördelningen hos de svarande vad gäller skogsbruket på fastigheten, uppdelat på om man bor på fastigheten eller ej.

3.1.5 Vilket år är du född?

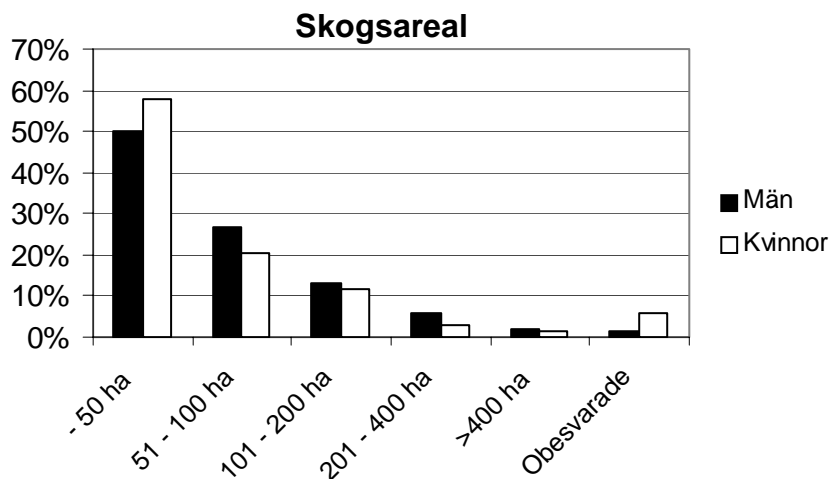
Nästan hälften av både männen (50 %) och kvinnorna (48 %) som har fått enkäten, och äger skog, är födda mellan år 1941 och 1960 (Figur 4). Det är några fler kvinnor än män som är födda före 1941 och det är fler män som är födda efter 1960. Det finns ingen statistiskt signifikant skillnad mellan åldern på männen och kvinnorna.

Figur 4. De svarandes åldersfördelning, uppdelat på män och kvinnor.

3.1.6 Hur stor areal omfattar skogsmarken på din fastighet?

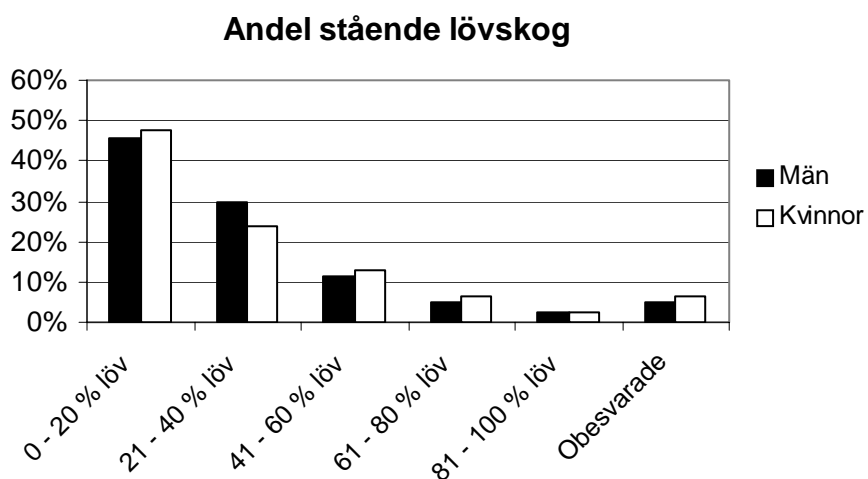
Mer än hälften av skogsfastigheterna var 50 ha eller mindre. 50 % av männen och 58 % av kvinnorna ägde fastigheter mindre än 50 ha (Figur 5). Nära 80 % av både männen och kvinnorna hade fastigheter som var 5-100 ha. Det var fler män som ägde fastigheter som var 51 ha och större. Väldigt få ägde fastigheter över 400 ha, 2 % av männen och 1,5 % av kvinnorna. Det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan män och kvinnor.

Figur 5. Skogsfastigheternas storleksfördelning, uppdelat på män respektive kvinnor.

3.1.7 Hur mycket av den stående skogen är barrskog respektive lövskog på din fastighet?

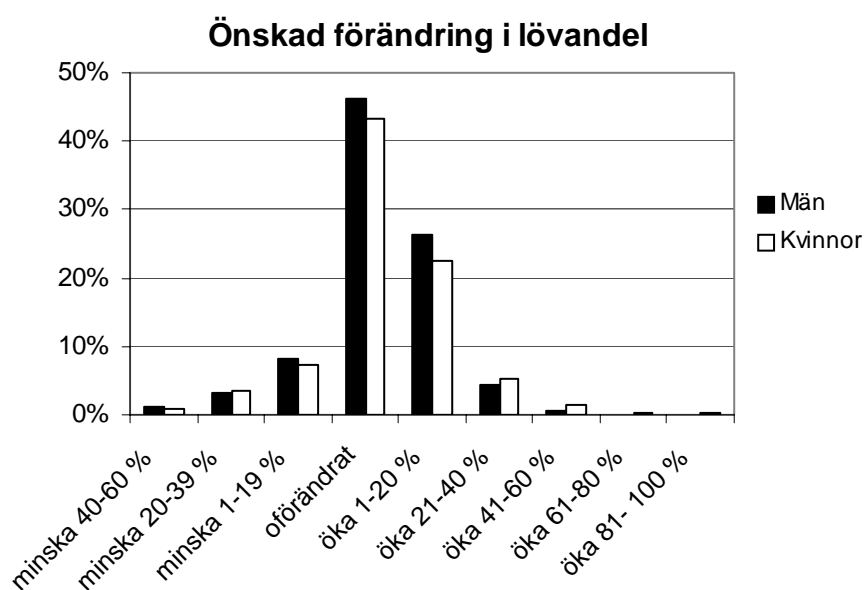
Denna fråga handlade om hur trädslagsfördelningen såg ut på fastigheten, hur mycket som var löv. Nästan hälften av skogsägarna hade 0-20 % löv på sin fastighet, 46 % av männen och 48 % av kvinnorna. 6 % fler män har en lövandel på 21-40 %. Medan det är fler kvinnor som har en lövandel över 41 % (Figur 6). Det fanns ingen statistiskt signifikant skillnad mellan kvinnor och män när det gäller deras fastigheters lövandel.

Figur 6. De svarandes andel lövskog av trädslagsfördelningen på skogsfastigheten, fördelat på män respektive kvinnor.

3.1.8. Vilken trädslagsblandning skulle du helst vilja uppnå på din fastighet?

Den största andelen av både männen (46 %) och kvinnorna (43 %) vill inte förändra sin nuvarande trädslagsfördelning (Figur 7). Några fler män än kvinnor ville minska sin lövandel. 26 % av männen och 23 % av kvinnorna ville öka sin lövandel med 1-20 % jämfört med vad de har idag. Några fler av kvinnorna, jämfört med männen, ville öka sin lövandel med 41 % eller mer. Det fanns ingen statistiskt signifikant skillnad mellan männen och kvinnorna när det gäller önskad förändring av lövandel.

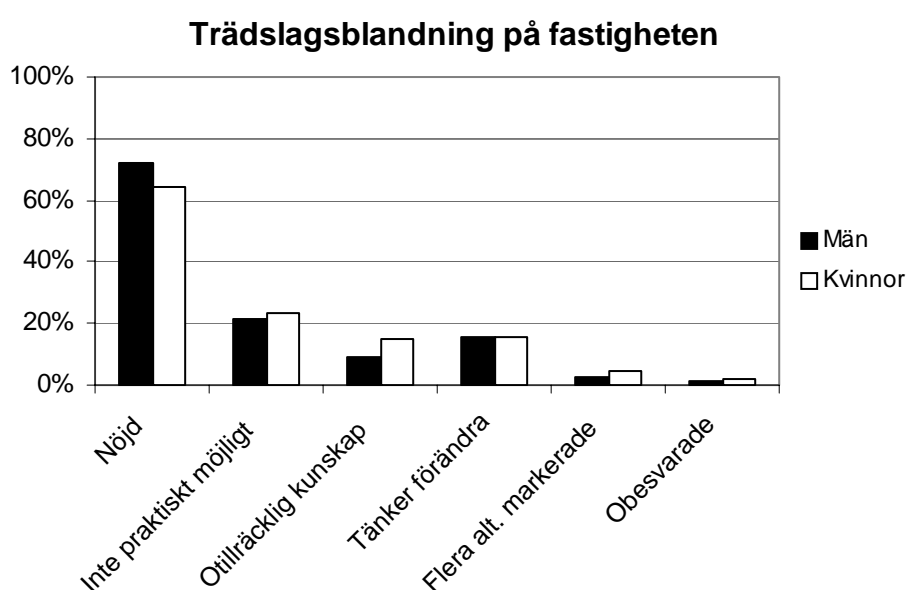

Figur 7. Den förändring i lövandel som de svarande önskade på sin skogsfastighet, uppdelat på män och kvinnor.

3.1.9 Om du inte har tankar på att förändra trädslagsblandningen på din fastighet, vad är främsta anledningen?

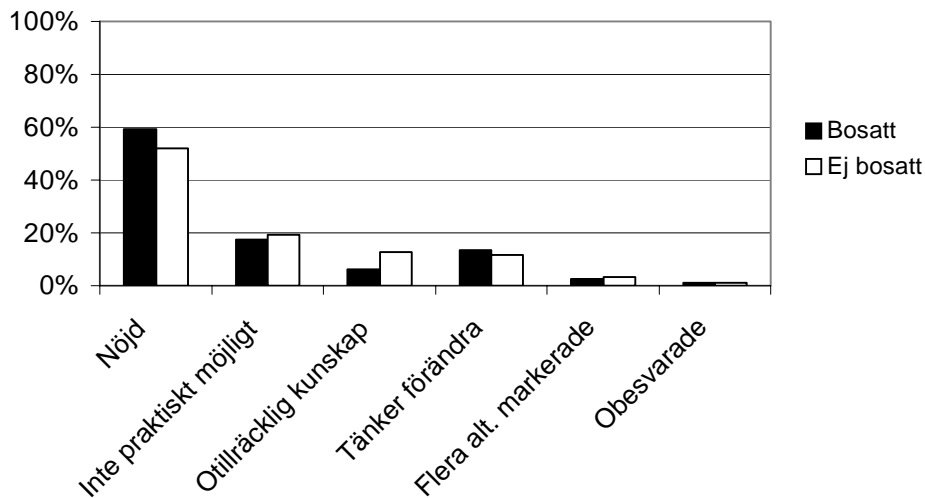
Det var lika stor andel kvinnor som män (94-95 %) bland de som inte hade tankar på att förändra sin trädslagsblandning som besvarade denna fråga. De allra flesta av dem är nöjda med sin nuvarande trädslagsblandning, 77 % av männen och 64 % av kvinnorna (Figur 8a). Det är nästan dubbelt så stor andel kvinnor (15 %), jämfört med män (9 %), som anser sig ha otillräcklig kunskap för att byta trädslag. För runt 20 % av både männen och kvinnorna är det inte praktiskt möjligt att ändra den nuvarande

trädslagsblandningen. Majoriteten av både dem som var bosatta på fastigheten (59 %) och dem som inte bodde där (52 %) var nöjda med sin nuvarande trädslagsblandning (Figur 8b). Det var dubbelt så många av dem som inte var bosatta på sin fastighet (13 %), jämfört med dem som bodde där (6 %), som ansåg sig ha för otillräcklig kunskap för att förändra trädslagsblandningen. Några fler av de bosatta (14 %) hade planer på att förändra, jämfört med 12 % för de icke bosatta. Det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan män och kvinnor och även en statistiskt signifikant skillnad mellan om man var bosatta på fastigheten eller ej.

Figur 8a. De svarandes anledningar till varför de inte förändrar sin nuvarande trädslagsblandning, fördelat på män och kvinnor.

Trädslagsblandning på fastigheten

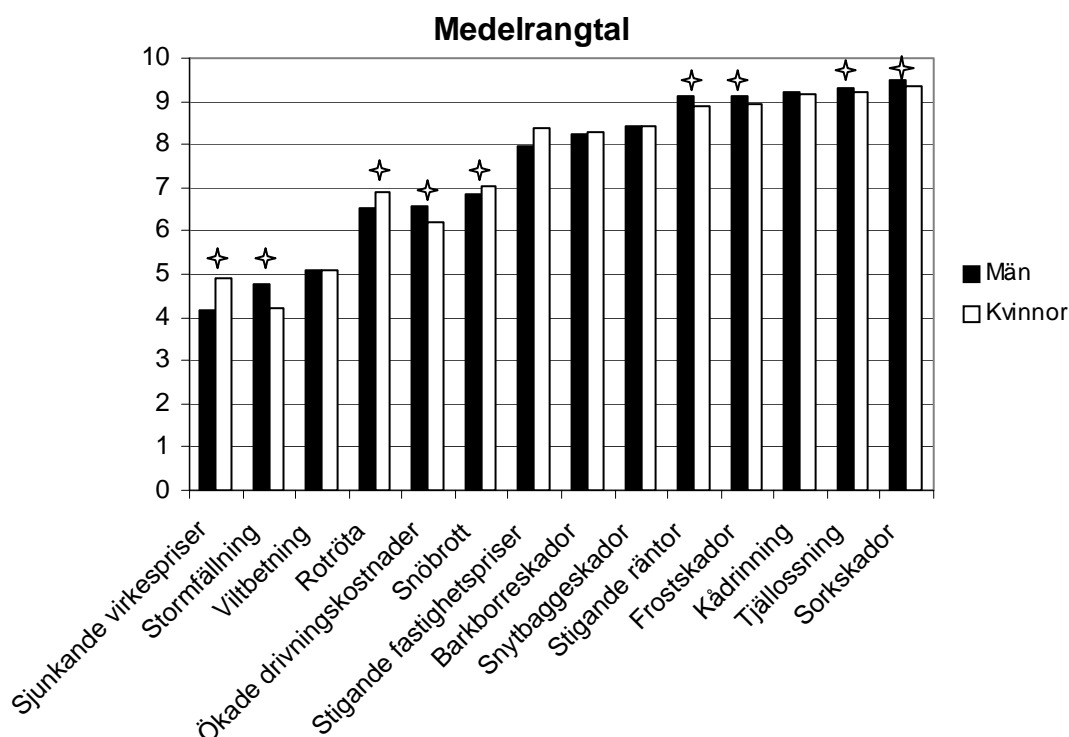

Figur 8b. De svarandes anledningar till varför de inte förändrar sin nuvarande trädslagsblandning, uppdelat på de som är respektive inte är bosatta på sin fastighet.

3.1.10 Rangordna den ekonomiska betydelsen av fem av nedanstående riskfaktorer, baserat på vad som hänt på din fastighet de senaste fem åren.

Denna fråga handlade om att skogsägarna skulle rangordna den ekonomiska betydelsen av ett antal händelser, baserat på vad som givit upphov till störst kostnader de senaste fem åren. Den svarande ombads att ta ut de fem händelser som gett upphov till störst intäktsbortfall och rangordna dem. En etta skulle motsvara den som haft störst ekonomisk betydelse (orsakat störst kostnad), och en femma den som haft minst ekonomisk betydelse av de fem utvalda händelserna. Av skogsägarna svarade 95 % av männen och 86 % av kvinnorna. Av händelserna så var 10 av biologisk karaktär och 4 av ekonomisk karaktär. För männen var sjunkande virkespriser den händelse som hade drabbat dem värst (medelrangtal 4,2), för kvinnor var det stormfällning (medelrangtal 4,2) (Figur 9). För männen kom sen stomfällning, viltbetning, rotröta och ökade drivningskostnader i fallande ordning. För kvinnorna var det sjunkande virkespriser, viltbetning, ökade drivningskostnader och rotröta. Det fanns statistiskt signifikanta skillnader mellan könen när det gällde delfrågorna rotröta, snöbrott,

stormfällning, frostsador, sorkskador, tjällossning, sjunkande virkespriser, ökade drivningskostnader och stigande räntor (märkta med stjärna i diagrammet).

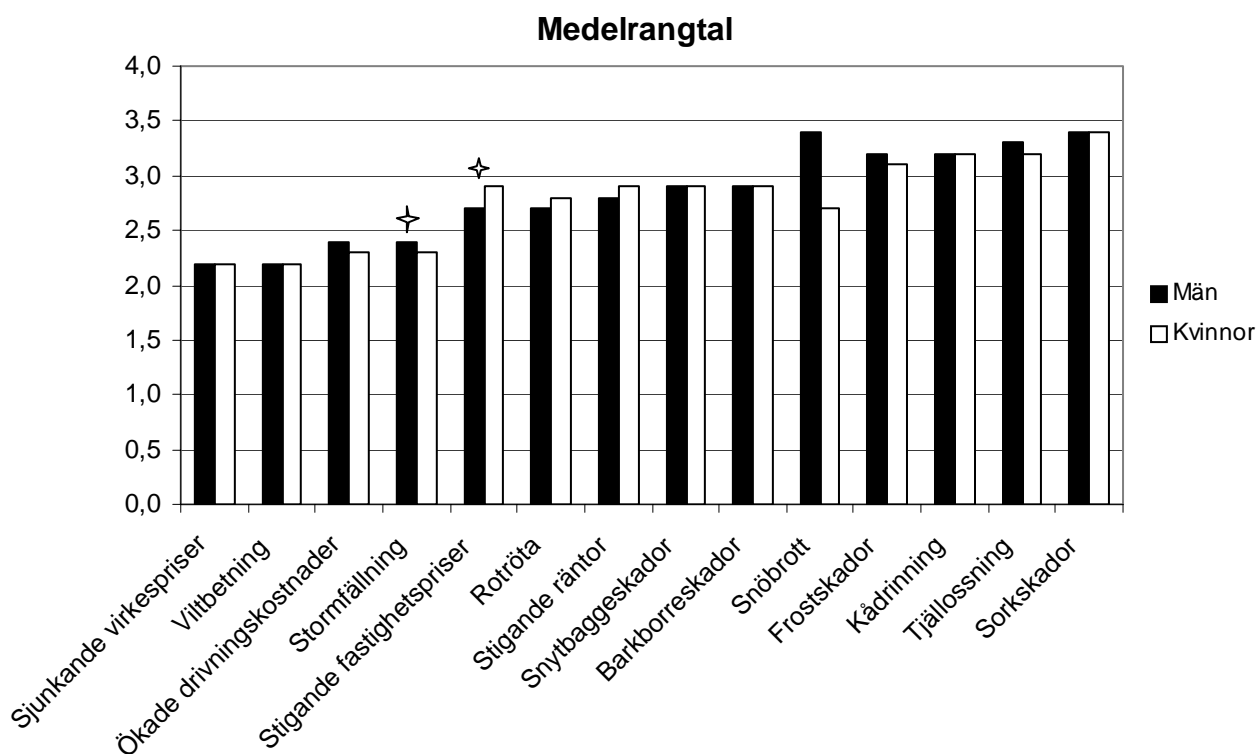

Figur 9. Medelrangtal för den bedömda ekonomiska betydelsen av en händelse, baserat på vad som inträffat de senaste fem åren. Uppdelat på män respektive kvinnor. ✧ = fanns statistiskt signifikanta skillnader mellan könen.

3.1.11 Hur stor bedömer du risken vara för att nedanstående händelser ska inträffa så att det påverkar dig och din fastighet ekonomiskt?

Denna fråga handlade om riskbedömning av att en viss händelse kommer att inträffa så att det berör ägaren och dennes fastighet ekonomiskt. De svarande skulle ta ut och rangordna de fem värsta händelserna som kunde påverka fastigheten ekonomiskt. Även här var det tio biologiska händelser och fyra av ekonomisk karaktär. Både män (medelrangtal 2,2) och kvinnor (medelrangtal 2,2) rankade sjunkande virkespriser och viltbetning som de mest riskfyllda händelser som skulle kunna påverka fastigheten ekonomiskt, efter det kom ökade drivningskostnader och stormfällning (Figur 10).

Den risk som sågs som minst farlig för både män och kvinnor, vad gäller ekonomisk påverkan, var sorkskador. I denna fråga fanns det statistiskt signifikanta skillnader mellan könen på delfrågorna stormfällning och stigande fastighetspriser (märkta med stjärna i diagrammet).

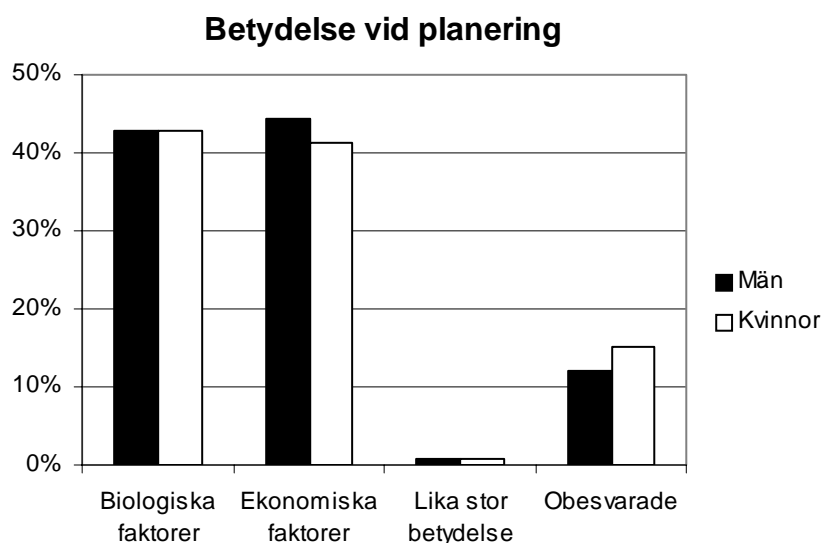

Figur 10. Medelrangtal för hur de svarande rangordnar risken för att ovanstående händelser ska inträffa så att skogsägarna påverkas ekonomiskt, fördelat på män och kvinnor. ✧ = fanns statistiskt signifikant skillnad mellan könen.

3.1.12 Vilka av de i föregående fråga nämnda riskfaktorerna har störst betydelse för planeringen av ditt skogsbruk?

Här fick de svarande välja om de var de biologiska eller ekonomiska faktorerna som hade störst betydelse vid planeringen av skogsbruket. Knappt en procent av männen respektive kvinnorna hade valt bägge alternativen. För männen övervägde de ekonomiska faktorerna lite grand (44 %), medan för kvinnorna så var det större andel som tyckte att de biologiska faktorerna var viktiga (43 %) (Figur 11). På denna fråga

fanns det ingen signifikant statistisk skillnad mellan vad männen och kvinnorna hade svarat.

Figur 11. De svarandes åsikt om de biologiska och ekonomiska faktorernas betydelse vid planeringen av skogsbruket, fördelat på män och kvinnor.

3.1.13 Vidtar du någon åtgärd idag för att minska risken för att någon av nedanstående händelser ska inträffa? Om ja, i så fall vilken?

På denna fråga hade de svarande 10 olika händelser som de skulle svara på om de vidtog åtgärder för att minska risken för. Viltbetning var det hot som störst andel män och kvinnor vidtog åtgärder mot, därefter kom snytbaggeskador och stormfällning (tabell 13.1). Detta är samma åtgärder, viltbetning, snytbaggeskador och stormfällning, som de bosatta och ej bosatta vidtar mest åtgärder mot (Tabell 13.2). De åtgärder som de vidtog för att minska risken för de olika händelserna framgår av bilaga 3. Frågan omfattade endast de biologiska händelserna som varit med i undersökningen. Det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan män och kvinnor och även mellan de som bodde respektive inte bodde på sin fastighet, när det gällde svaren ja och vet ej.

Tabell 13.1. Andel skogsägare som vidtar åtgärd för att minska risken för att nedanstående händelser ska inträffa, uppdelat mellan män och kvinnor.

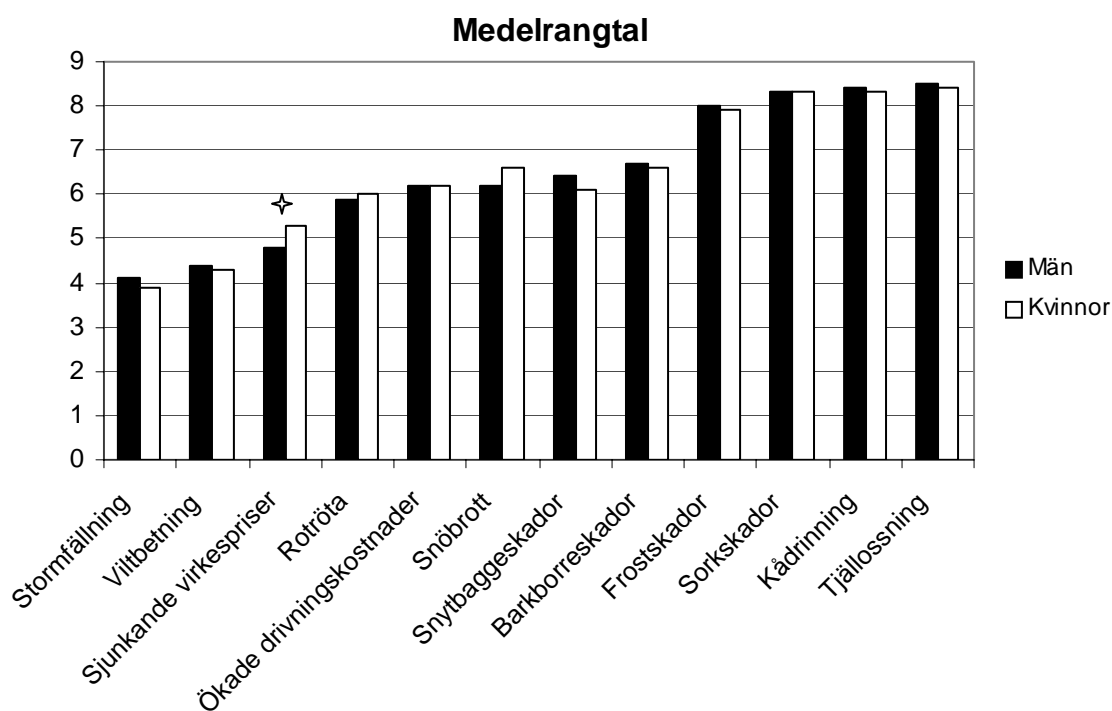
Alternativ	% av svaren					
	Män			Kvinnor		
	Ja	Nej	Vet ej	Ja	Nej	Vet ej
Viltbetning	37,0	55,8	7,2	29,8	58,5	11,7
Snytbaggeskador	30,6	60,5	8,9	21,9	66,4	11,7
Stormfällning	28,7	62,2	9,0	21,5	68,3	10,2
Snöbrott	23,4	69,5	7,1	14,1	77,8	8,1
Rotröta	22,2	70,2	7,5	17,6	74,6	7,7
Barkborreskador	18,2	71,7	10,1	13,5	73,0	13,5
Frostskador	13,2	80,1	6,7	7,2	80,7	12,1
Tjällossning	7,3	86,2	6,5	6,0	84,5	9,5
Kådrinning	2,7	88,0	9,3	2,2	88,1	9,7
Sorkskador	1,9	90,8	7,3	1,0	88,4	10,6

Tabell 13.2. Andel skogsägare som vidtar åtgärd för att minska risken för att nedanstående händelser ska inträffa, uppdelat mellan bosatta och ej bosatta.

Alternativ	% av svaren					
	Bosatta			Ej bosatta		
	Ja	Nej	Vet ej	Ja	Nej	Vet ej
Viltbetning	33,5	58,3	8,2	34,5	55,3	10,2
Snytbaggeskador	30,0	61,8	8,2	23,4	64,3	12,3
Stormfällning	27,9	63,6	8,4	22,8	66,6	10,7
Snöbrott	23,5	69,8	7,2	14,7	77,5	7,8
Rotröta	21,6	71,7	6,7	18,9	72,8	8,3
Barkborreskador	18,5	71,3	10,2	13,7	73,7	12,6
Frostskador	12,3	80,1	7,7	8,8	80,9	10,4
Tjällossning	7,4	84,9	7,8	5,6	86,5	7,6
Kådrinning	3,0	88,2	8,8	2,1	87,8	9,9
Sorkskador	1,6	90,7	7,7	1,3	88,8	9,9

3.1.14 Rangordna fem av nedanstående händelser efter hur mycket du skulle vara beredd att betala i form av åtgärder eller försäkringar för att minska risken för att den ska inträffa.

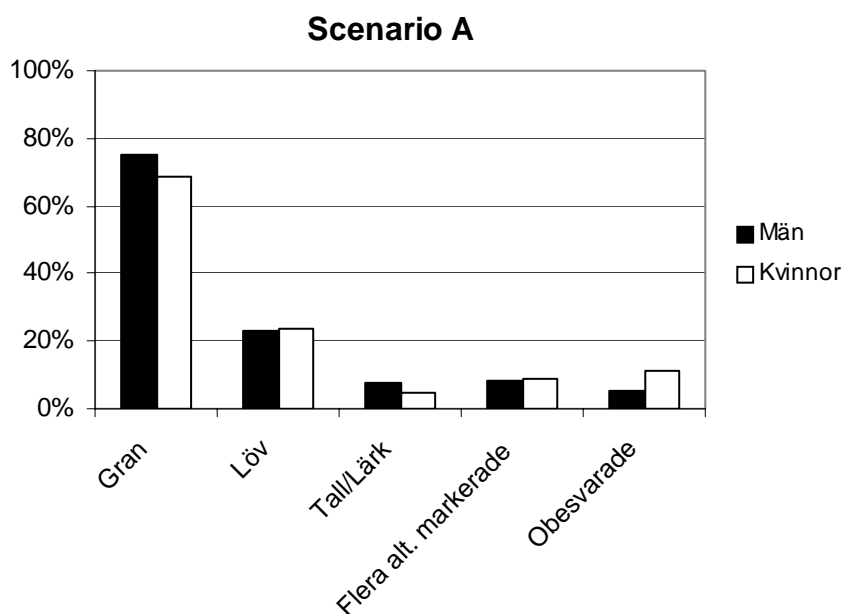
I denna fråga fick de tillfrågade rangordna de fem händelser som de var beredda att betala mest för att minska risken för att de ska inträffa, antingen genom åtgärder eller någon slags försäkring. Lägsta medelrangtal både för männen (4,1) och för kvinnorna (3,9) hade stormfällning (Figur 12). Därefter, när det gäller männen, kom viltbetning, sjunkande virkespriser, rotröta och ökade drivningskostnader. För kvinnorna var det också viltbetning, sjunkande virkespriser och rotröta, men på femte plats kom snytbaggeskador. Frågan hade 10 händelser av biologisk karaktär och två av ekonomisk karaktär. Bara på en delfråga, sjunkande virkespriser, fanns det en statistiskt signifikant skillnad mellan männen och kvinnorna (märkt med en stjärna i diagrammet).

Figur 12. Medelrangtal för hur mycket skogsägaren är beredd att betala i form av försäkringar eller liknande för att undvika ovanstående händelser. Uppdelat mellan män respektive kvinnor. ✧ = fanns statistiskt signifikant skillnad mellan könen.

3.1.15 Scenario A: Din granskog drabbas av allvarliga stormskador. Vad gör du då?

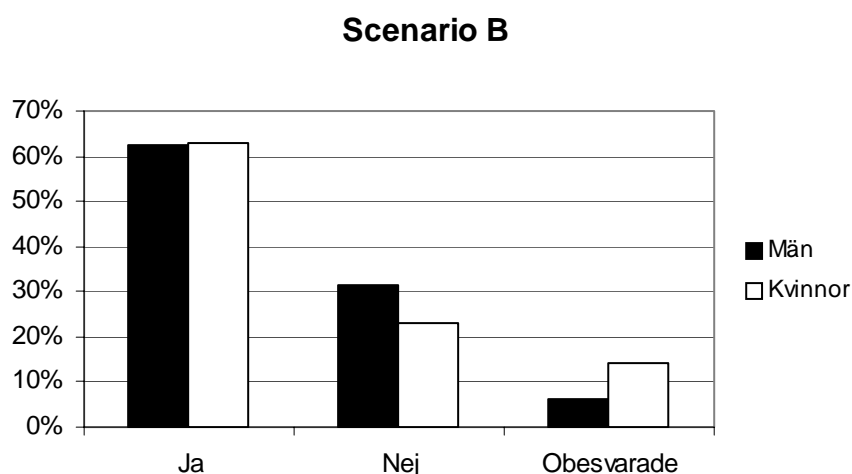
På denna fråga skulle de svarande ta ställning till hur de skulle agera om deras granskog blåste ner. Alternativet var att de kunde välja att plantera gran igen eller plantera löv, men de kunde också ge egna förslag. Majoriteten av de egna förslagen var att satsa på tall eller lärk i stället. Mellan 8 och 9 % av både männen och kvinnorna markerade flera alternativ. Majoriteten av de svarande, 75 % av männen och 69 % av kvinnorna markerade flera alternativ. Majoriteten av de svarande, 75 % av männen och 69 % av kvinnorna, skulle välja att plantera gran igen. Runt 23-24 % av de svarande, båda könen, valde att byta trädslag till löv, och 8 % av männen och 5 % av kvinnorna satsade på tall eller lärk i stället för gran (Figur 13). På denna fråga fanns det ingen signifikant statistisk skillnad mellan män och kvinnor.

Figur 13. Alternativ på vad de svarande, uppdelat på män respektive kvinnor, beslutar att satsa på om deras granskog blåser ner i en storm.

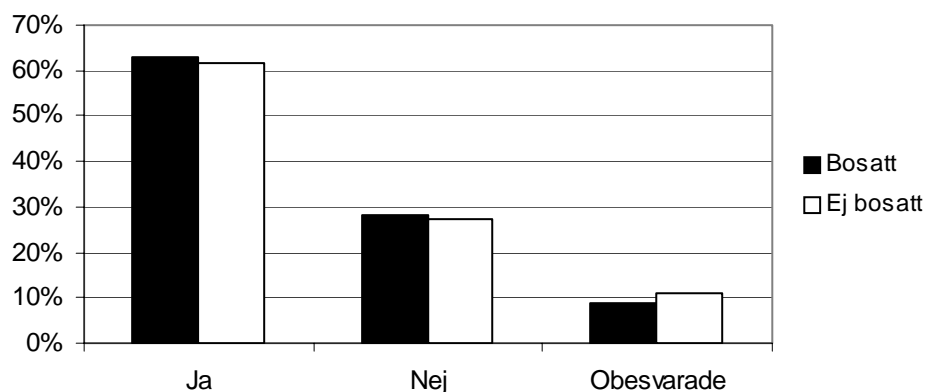
3.1.16 Scenario B: Instämmer du i påståendet att dagens trakthyggesbruk på många marker medför att marken på lång sikt utarmas på viktiga mineralnäringsämnen?

På denna fråga var det majoriteten av både männen (62 %) och kvinnorna (63 %) som instämde i påståendet att dagens trakthyggesbruk på många marker medför att marken på lång sikt utarmas på viktiga mineralnäringsämnen (Figur 14a). Av männen var det 31 % som hade svarat att de inte trodde på att marken utarmades, för kvinnorna var denna andel 23 %. Majoriteten av både de som var bosatta (63 %) och de som inte var bosatta på sin fastighet (62 %) instämde i påståendet att dagens trakthyggesbruk utarmar marken (14b). Av de som bodde på sin fastighet var det 28 % som inte trodde att marken utarmades, för de icke bosatt var denna siffra 27 %. Det fanns en signifikant statistisk skillnad mellan både vad gäller om man var man eller kvinna och om man bodde på fastigheten eller ej.

Figur 14a. De svarandes åsikt om att dagens trakthyggesbruk på lång sikt utarmar marken på viktiga mineralnäringsämnen, uppdelat på män respektive kvinnor.

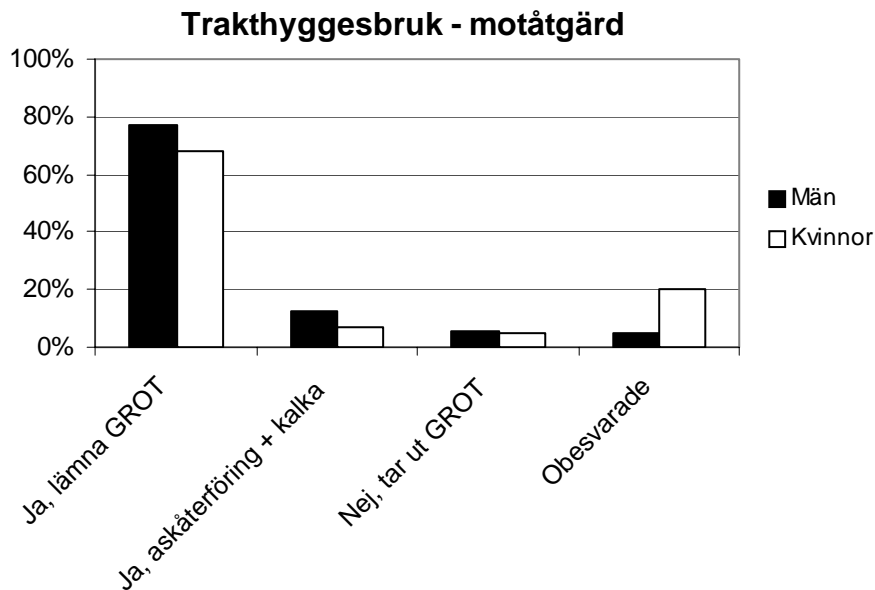
Scenario B

Figur 14b. De svarandes åsikt om att dagens trakthyggesbruk på långsikt utarmar marken på viktiga mineralnäringsämnen. Fördelat på de som var respektive inte var bosatta på sin fastighet.

3.1.17 Om du svarat ja på ovanstående, och bedriver trakthyggesbruk, är du då beredd att vidta motåtgärder idag?

På denna fråga hade de tillfrågade tre alternativ att välja bland vad gällde motåtgärder mot trakthyggesbrukets markutarmning. Av de tillfrågade som instämde i påståendet att dagens trakthyggesbruk på många marker medför att marken på lång sikt utarmas på viktiga mineralnäringsämnen och bedriver trakthyggesbruk, så svarade 90 % av männen men bara 77 % av kvinnorna. Det alternativ som majoriteten hade valt, 77 % av männen och 68 % av kvinnorna, var att de kunde tänka sig att avstå från att ta ut grenar och toppar (GROT) från avverkningsplatsen (Figur 15). Av männen kunde 13 % tänka sig att återföra aska + kalka om det tog ut GROT från avverkningsplatsen, för kvinnorna var denna andel 7 %. Men det fanns också 6 % av männen och 5 % av kvinnorna som inte kunde tänka sig att låta bli att ta ut GROT eller vidta några motåtgärder. Det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan vad kvinnorna och männen hade svarat på denna fråga, om man testade alla alternativen mot varandra. Men det fanns ingen statistiskt signifikant skillnad mellan om man slog ihop de bägge ja-alternativen och testade mot nej-alternativet.

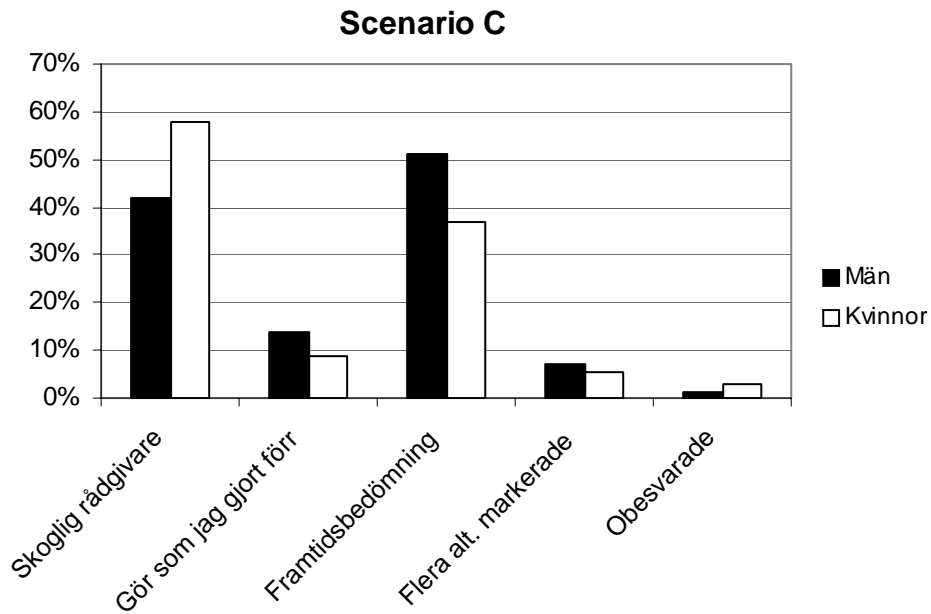

Figur 15. De åtgärder som de svarande, män respektive kvinnor, är beredda att vidta om de bedriver trakthyggesbruk och tror att marken utarmas på grund av detta.

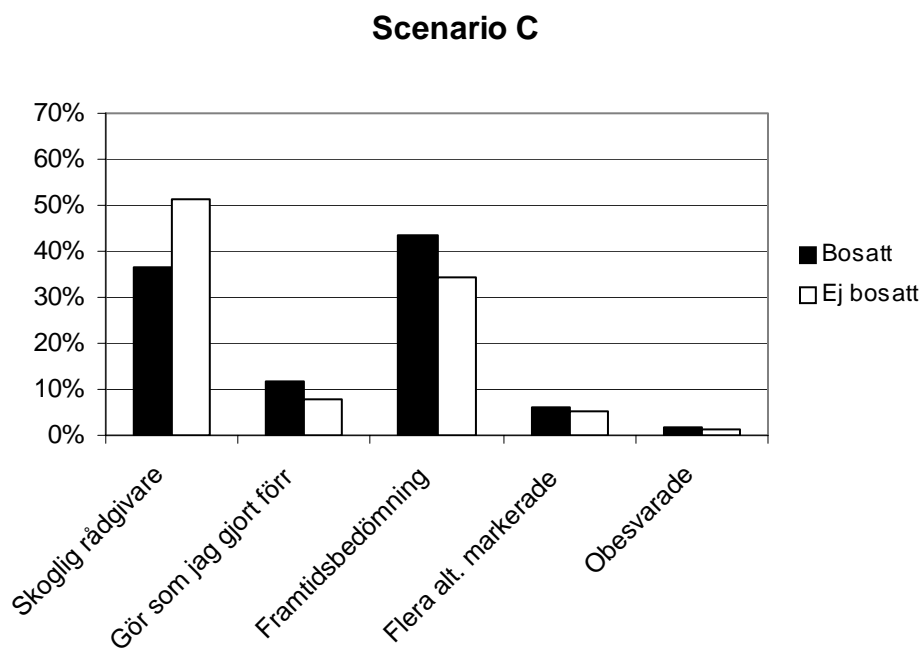
3.1.18 Scenario C: Du står inför ett viktigt beslut när det gäller

skogsbruksåtgärder som du måste ta ställning till. Hur går du tillväga?

På denna fråga hade de tillfrågade tre alternativ att välja bland när det gällde hur de skulle gå tillväga om de stod inför ett viktigt beslut. Av de tillfrågade kvinnorna hade majoriteten, 58 %, svarat att när de måste besluta om skogliga åtgärder så litar de på sin skogliga rådgivare. Majoriteten av männen 51 %, i samma situation, gör en egen framtidsbedömning av vad som de tycker är bäst. Av de svarande så gör 14 % av männen och 9 % av kvinnorna som de har gjort förr (Figur 16a). De fanns även vissa som hade markerat fler än ett av alternativen, för männen var det 7 % och kvinnorna 5 %. Majoriteten av de som inte bodde på sin fastighet (51 %) sa sig lita på sin skogliga rådgivare, medan bara 37 % av de bosatta gjorde det (Figur 16b). Det var några fler av de bosatta (44 %) som gör en egen framtidsbedömning av vad de tycker är bäst, för de som inte bodde på fastigheten var denna andel 34 %. Det fanns en signifikant skillnad både mellan män och kvinnor och mellan de som var bosatta respektive inte bosatta på sin fastighet.

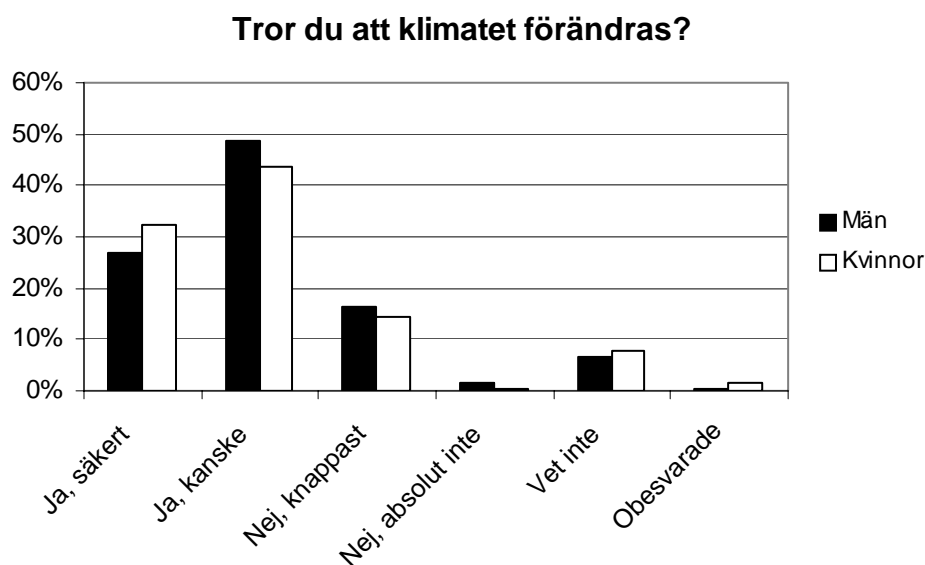
Figur 16a. Hur skogsägarna väljer att göra när det fattar ett viktigt skogligt beslut, uppdelat mellan män och kvinnor.

Figur 16b. Hur skogsägarna väljer att göra när det fattar ett viktigt skogligt beslut, fördelat på de som är respektive inte är bosatta på sin skogsfastighet.

3.1.19 Tror du att klimatet håller på att förändras så att det kommer att påverka skogen i nämnvärd omfattning?

När det gällde om skogsägarna trodde att klimatet förändras så att det påverkar skogen, hade de tillfrågade en femgradig skala som de skulle gå efter. Det var fler kvinnor (32 %) än män (27 %) som var säkra på att klimatet håller på att förändras så att det kommer att påverka skogen (Figur 17). Nästan hälften av både männen (49 %) och kvinnorna (44 %) tror att klimatet kanske förändras. Medan det var några fler män än kvinnor som tror att klimatet knappast eller absolut inte håller på att förändras så det påverkar skogen. Mellan sex och åtta procent av skogsägarna svarade att de inte visste. Det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan män och kvinnor.

Figur 17. Skogsägarnas åsikter om klimatet förändras så att det kommer påverka skogen, uppdelat på män och kvinnor.

3.1.20 Har klimatförändringsdebatten påverkat ditt skogsbruk?

På denna fråga var männen och kvinnorna överens när det gällde klimatförändringsdebatten, det fanns ingen signifikant statistisk skillnad mellan vad de svarat. De flesta, 79 % män och 77 % kvinnor, hade inte i sitt brukande av skogen

blivit påverkade av den pågående klimatförändringsdebatten, medan 17-19 % sa att klimatförändringsdebatten påverkade deras skogsbruk (Figur 18).

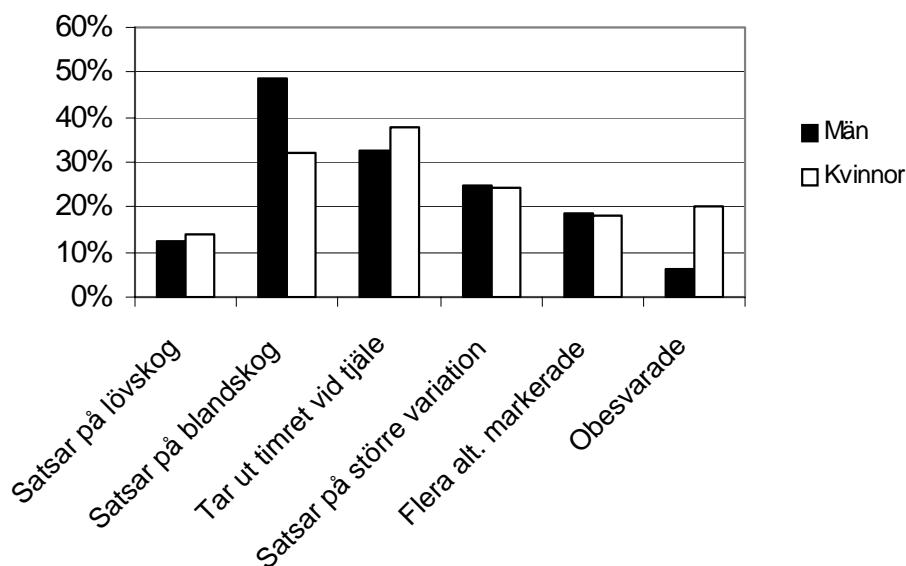

Figur 18. De svarandes åsikt om de påverkats av klimatförändringsdebatten eller inte i sitt skogsbruk, fördelat på män och kvinnor.

3.1.21 Om den har det, hur i så fall?

Denna fråga vände sig till de tillfrågade som hade svarat att klimatförändringsdebatten påverkar deras skogsbruk, av dessa svarade 94 % av männen och 80 % av kvinnorna. Här fick de några exempel på hur det kan ha påverkat, de kunde även lämna egna förslag, men dessa har jag inte tagit med i mitt arbete. Störst andel av männen, 49 %, sa att de satsade mer på blandskog, medan 32 % av kvinnorna gjorde detta. Hos kvinnorna var det störst andel (38 %) som ansåg att de såg till att få ut timret tidigt så att marken säkert är tjälad (Figur 19). Runt 25 % av både männen och kvinnorna sade sig satsa på större variation då det gäller beståndsstruktur, beståndsålder och skötselmetoder. Runt 18 % av de tillfrågade hade kryssat i flera av alternativen. På denna fråga fanns det ingen statistiskt signifikant skillnad mellan män och kvinnor.

Hur har klimatförändringsdebatten påverkat dig?

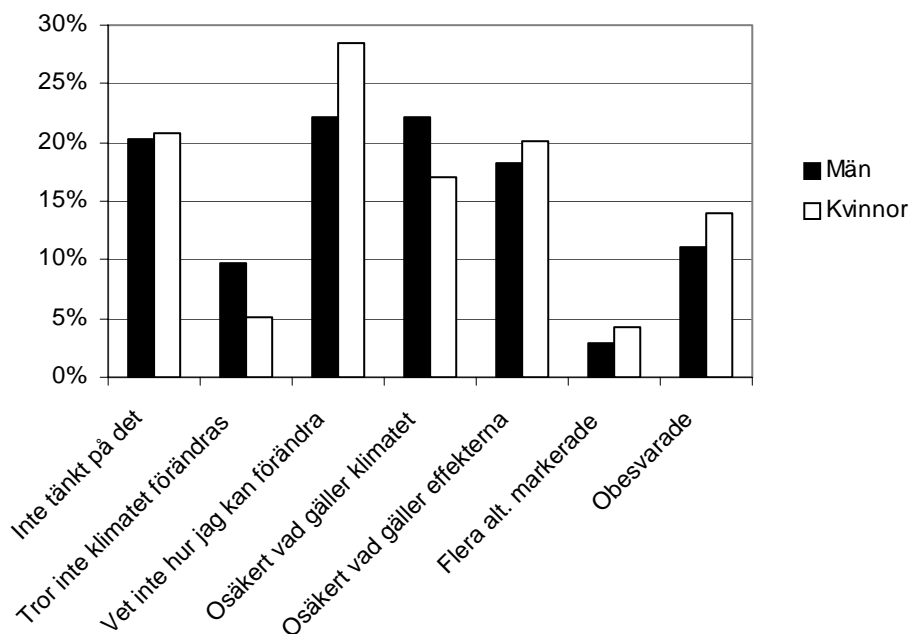

Figur 19. Skogsägarnas åsikter om hur klimatförändringsdebatten påverkar dem, uppdelat på män och kvinnor.

3.1.22 Om nej, varför har inte klimatförändringsdebatten påverkat ditt skogsbruk?

Denna fråga riktade sig till dem som sade sig inte ha blivit påverkade av klimatförändringsdebatten. Här ville jag veta varför de inte påverkats. Av de tillfrågade var det 89 % av männen och 86 % av kvinnorna som svarat. Runt 20 % av båda könen sa sig inte ha tänkt på det (Figur 20). Av kvinnorna var det 28 % som inte ansåg sig veta hur de skulle förändra sitt skogsbruk, för männen var denna andel 22 %. Mellan 17 och 22 % av samtliga tillfrågade tyckte att det fanns för mycket osäkerheter, både vad gäller om klimatet förändras och om vilka skogsbruksåtgärder som kan minska de negativa effekterna som en klimatförändring kanske kan ha på skogen. Det var dubbelt så många män (10 %) jämfört med kvinnor (5 %) som inte tror på att klimatet förändras. Det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan vad kvinnorna och männen hade svarat.

Varför har inte klimatförändringsdebatten påverkat ditt skogsbruk?

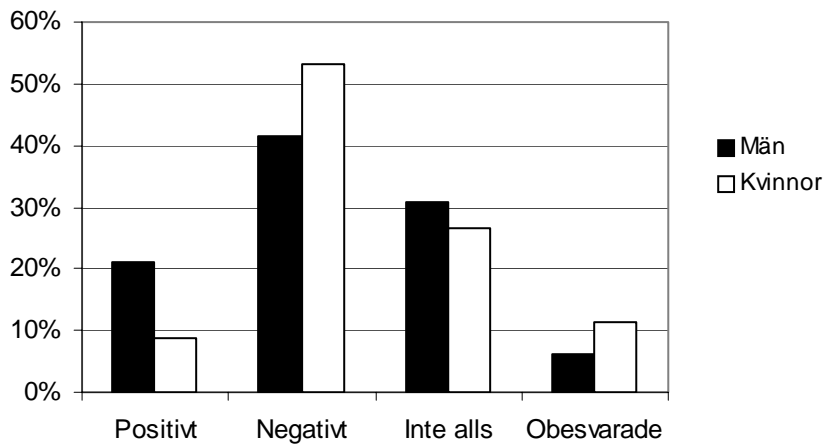

Figur 20. De svarandes åsikt vad gäller varför deras skogsbruk inte har påverkats av den pågående klimatförändringsdebatten, fördelat på män och kvinnor.

3.1.23 Hur tror du att klimatförändringarna totalt sett kommer att påverka den ekonomiska situationen i ditt skogsbruk?

Här kunde de svarande välja mellan positiv, negativ eller ingen påverkan alls på den ekonomiska situationen i skogsbruket. Hela 53 % av kvinnorna, men inte riktigt lika många män (42 %), trodde att klimatförändringarna skulle påverka den ekonomiska situationen i skogsbruket negativt (Figur 21). Bara 9 % av kvinnorna trodde på en positiv påverkan, för männen var denna siffra 21 %. Runt 30 % av alla tillfrågade trodde inte att deras ekonomi skulle bli påverkad alls. Det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan männen och kvinnorna.

Klimatförändringens påverkan på ekonomin

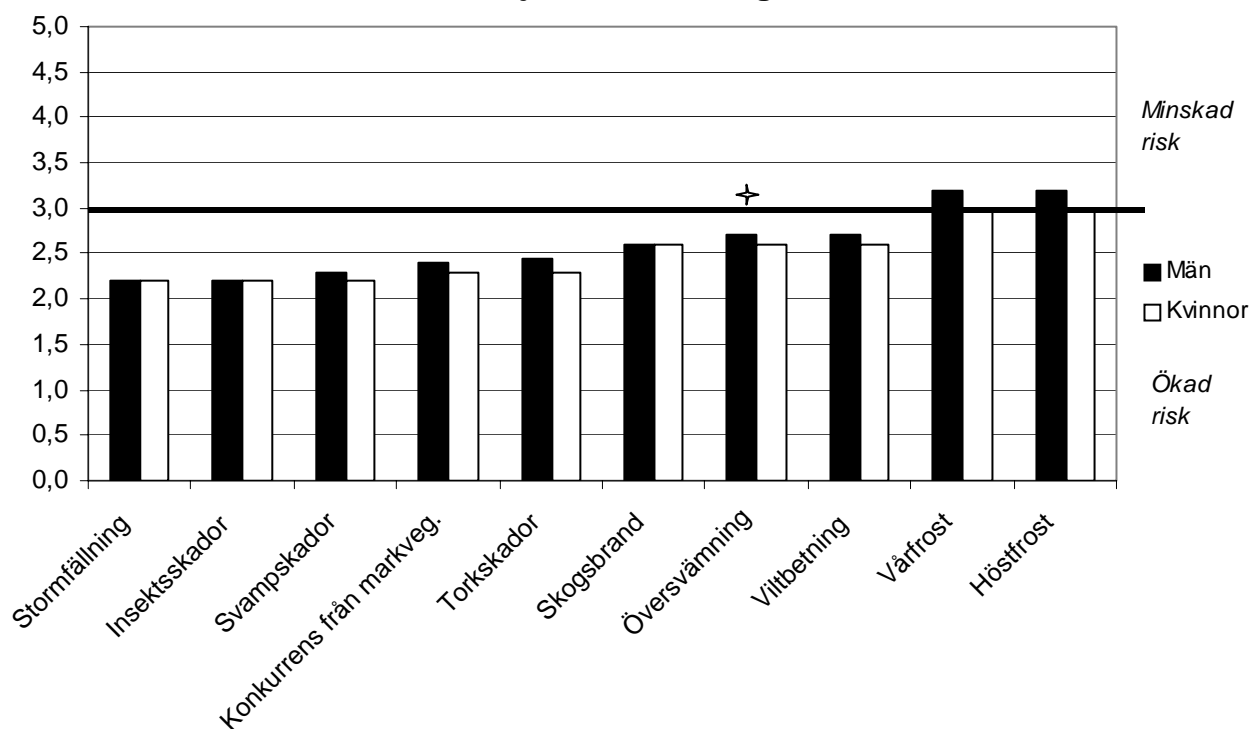

Figur 21. Skogsägarnas åsikt om hur klimatförändringarna kommer att påverka den ekonomiska situationen i deras skogsbruk, uppdelat mellan män respektive kvinnor.

3.1.24 Hur tror du risken för nedanstående händelser påverkas av ett förändrat klimat?

Här skulle de tillfrågade skogsägarna ta ställning till hur risken för 10 olika biologiska händelser påverkas av ett förändrat klimat (Figur 22). De hade fem olika riskintervall att välja bland för var och en av de tio händelserna, (mycket större risk = 1, något större risk = 2, ungefär samma = 3, något mindre risk = 4 och mycket mindre risk = 5). Efter beräkning av både rangsummor och medelrangtal visade det sig att både män (medelrangtal 2,2) och kvinnor (medelrangtal 2,2) ansåg att det var mycket större risk för stormfällning och insektsskador vid ett förändrat klimat än vad det är idag. Efter det kom svampskador, konkurrens från markvegetation och torkskador. Minst risk ansåg både män och kvinnor att det var för vår- och höst frost. På denna fråga fanns det en signifikant statistisk skillnad mellan män och kvinnor på översvämningsdelfrågan (märkt med stjärna i diagrammet).

Hur tror du risken för dessa händelser påverkas av ett förändrat klimat, jämfört med idag?

Figur 22. Medelrangtal för hur stor risk skogsägarna tror att ovanstående händelser påverkas av ett förändrat klimat, uppdelat mellan män och kvinnor. Ett lågt medelrangtal motsvarar ökad risk medan ett högt medelrangtal motsvara minskad risk. Medelrangtalet 3 motsvarar oförändrad risk under ett förändrat klimat jämfört med under dagens klimat.

✦ = fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan könen.

4 Diskussion

Detta arbete omfattade både manliga och kvinnliga privata skogsägare från norra och södra Sverige. Syftet med denna undersökning var att ge en bild av hur män och kvinnor uppfattar och hanterar risker i skogsbruket ur ett ekonomiskt perspektiv och om det finns någon skillnad mellan dem.

Utformningen av frågorna är en väldigt stor och viktig del av detta arbete. Svaren ska vara så förståliga som möjligt så att det går att analysera dem. En annan viktig sak har varit utformningen av följbrevet (Bilaga 1). Brevet är en väsentlig del av det som ska motivera den tillfrågade att besvara enkäten (Bilaga 2). I följbrevet får den tillfrågade reda på varför just den har blivit utvald, hur urvalet har gått till, vikten av personens deltagande i undersökningen och även vilka det är som gjort enkäten. En sak som är väldigt viktig att nämna i följbrevet är den anonymitet som de svarande kommer att ha vid presentationen av resultatet av undersökningen. Detta för att de svarande verkligen ska skriva vad de gör, tycker och tänker utan att behöva bli anklagade för något. För genom att lova dem anonymitet får vi ett mer ärligt svar och det är det vi vill ha.

På frågan som handlade om i fall det var de biologiska eller ekonomiska faktorerna som har störst betydelse vid planeringen av skogsbruket (3.1.12), har jag gjort som så att om de har valt båda alternativen har jag tolkat det som att de tyckte att båda faktorerna var lika viktiga.

4.1 Skillnader mellan kvinnor och män

Tvärtemot vad jag trodde så var svarsfrekvensen lägre hos kvinnorna än hos männen. Det skiljde hela 10 % vad gäller totala svarsfrekvensen, men skillnaden var ännu större på vissa enskilda frågor. Jag vet inte varför men av någon anledning så trodde jag att kvinnor i högre grad skulle besvara enkäter, för i många fall är det kvinnorna som tar hand om pappersarbetet i familjen. Men detta kanske är fallet om enkäten hade handlat om något annat som de kanske hade varit mer insatta i än skog och skogsbruk.

Över hälften av männen och kvinnorna ägde ensam sin fastighet (Figur 2). Eftersom det var statistiskt signifikant fler kvinnor som bodde på sin skogsfastighet (Figur 1) har alla fall då statistiskt signifikanta skillnader mellan könen hittats, också testats för skillnader i boende. Det var bara en femtedel av kvinnorna som fattade sina skogliga beslut själva, medan mer än hälften av männen gjorde det (Figur 3a). Det visade sig att trots att det var större andel kvinnor som bodde på sina skogsfastigheter så var det lägre grad av dem som fattar besluten själva. När skogsägarna stod inför ett viktigt beslut så visade det sig att majoriteten av kvinnorna litar på sin skogliga rådgivare (Figur 16a). Att kvinnorna inte gärna beslutar själva kan kanske bero på att de anser sig veta mindre eller så är de kanske bara osäkra, men det kan också vara så att de är mer försiktiga i sitt beslutsfattande. Majoriteten av männen i samma situation sa sig göra en egen framtidsbedömning av vad de tycker är bäst. Detta tror jag är något som är vanligt hos män, att det vågar lita på sin egen förmåga och kunskap, fast det kan ju också vara negativt om de inte vill ta emot råd. Det verkar som att det finns en trend att kvinnorna är mer försiktiga, de fattar inte beslut själva utan tar hjälp av respektive eller en skoglig rådgivare.

Jag tycker inte att det är förvånande att det är fler kvinnor än män som anser sig ha för otillräcklig kunskap för att byta trädslag (Figur 8a). Överlag så verkar det som om kvinnorna anser sig veta för lite, om detta är sant eller om kvinnorna bara är osäkra eller svarar mera ärligt skulle vara intressant att veta. Jag tror att män tenderar att lita mer på sin förmåga, än vad kvinnor gör, i alla fall när det kommer till att sköta skog. På frågan som handlar om trakthyggesbrukets motåtgärder (Figur 15) var det en rätt så stor del av kvinnorna som inte hade svarat på frågan, vad detta kan bero på kan jag bara spekulera i. Det kan vara så att kvinnorna kanske inte är lika insatta i detta som männen och därför är det svårt för dem att besvara frågan.

Det var statistiskt fler kvinnor än män som var säkra på att klimatet håller på att förändras i en sådan grad att det kommer att påverka skogen (Figur 17). Männen var dem som i större utsträckning tror att klimatet knappast eller absolut inte håller på att förändras så det påverkar skogen. Detta stämmer överens med det jag nämnde i inledningen, nämligen att kvinnor tänker och oroar sig mer för risker. Det var fler kvinnor än män som inte ansåg sig veta hur de skulle anpassa sitt skogsbruk till ett möjligen förändrat klimat (Figur 20). Medan det var dubbelt så många män jämfört

med kvinnor som inte tror på att klimatet förändras. Kvinnorna är igen de som tror på att saker förändras och de kanske också bedömer risken med det hela som större. Men det kan också vara så att männen vill se ordentliga bevis på något innan de ändrar sig och gör något som de inte brukar göra, men det i sig är ju också ett risktagande. Det visade sig återigen att kvinnorna är de som i högre grad än männen inte tror sig ha kunskapen. Över hälften av kvinnorna, och inte alls lika många män, trodde att klimatförändringarna skulle påverka den ekonomiska situationen i skogsbruket negativt (Figur 21). Väldigt få av kvinnorna, men betydligt fler män trodde på en positiv påverkan. Om detta har att göra med att kvinnorna bedömer risken som större eller om det är någon helt annan orsak hade varit väldigt intressant att veta.

4.2 Skillnader mellan bosatta och ej bosatta

De som bor på fastigheten var de som i högre grad fattar sina beslut själva eller tillsammans med respektive (Figur 3b). Att de var fler av de icke bosatta som fattade beslut tillsammans med någon annan än respektive, kan ju ha att göra med att det är den andra som kanske bor på fastigheten. Majoriteten av de som inte bodde på sin fastighet litade på sin skogliga rådgivare när de skulle besluta om något som hade med skogen att göra, betydligt färre av de bosatta gjorde det (Figur 16b). Att de bosatta beslutar mer själv och gör egna framtidsbedömningar kan kanske bero på att de lever med skogen varje dag och ser vad som behöver göras, jämfört med dem som inte bor på fastigheten. Medan de som inte bor på fastigheten inte är lika insatta i sitt skogsbruk utan lämnar då över till någon annan att sköta det åt dem.

Fler av de bosatta var nöjda med sin nuvarande trädslagsblandning och fler av dem som inte bodde på fastigheten sa sig ha för otillräcklig kunskap för att byta trädslag (Figur 8b). Detta kan ju bero på att om man bor på fastigheten så gör man mer för att få det som man vill och därmed blir fler nöjda med sin trädslagsblandning. Att det var fler av dem som inte bodde på fastigheten som ansåg sig ha för otillräcklig kunskap för att byta trädslag, kan antagligen ha att göra med att de kanske inte känner lika stort intresse eller tvång att lära sig saker med tanke på att de inte lever med det varje dag. Att de inte har kunskapen kan ju också vara en anledning till att det är fler av de som inte bor på sin fastighet som anlitar en skoglig rådgivare för sina beslut (Figur 16b).

4.3 Skogsareal och trädslagsblandning

Det flesta fastigheterna var rätt så små, över hälften av dem var mindre än 51 ha, ett bra genomsnitt för landet (Figur 5). När det gäller storleken på skogsfastigheten så hade det nog varit bättre om man hade använt taxeringsvärdet i stället för skogsareal. Det hade antagligen visat svaret på ett bättre sätt då det kan skilja en del i taxeringsvärde för samma areal, beroende på om man är i södra eller norra delen av landet. Att det var nästan hälften av männen och kvinnorna som hade 0-20 % löv är nog rätt så normalt, med tanke på att enkäten skickades till skogsägare i både södra och norra Sverige. Areal och andel lövskog är självklart saker som påverkas av var i landet man äger skog. Om jag inte hade haft skogsägare från både södra och norra Sverige kanske jag hade fått ett helt annat resultat. Den största andelen av både männen och kvinnorna ville inte förändra sin nuvarande trädslagsfördelning, utan de var helt nöjda (Figur 6). Några fler män än kvinnor ville minska sin lövandel och det kan ju ha med ekonomi att göra, då barrskog ger snabbare pengar, eller så kan det bero på att marken inte är lämplig för lövskog. Att en fjärdedel av både männen och kvinnorna ville öka sin lövandel med upp till 20 % jämfört med vad de har idag, kan bero på att fler och fler vill gynna biodiversiteten, vilken ofta sägs vara gynnad av hög lövandel.

4.4 Rangordning av ekonomisk betydelse och risk

När skogsägarna skulle rangordna den ekonomiska betydelsen av ett antal händelser, baserat på vad som givit upphov till störst kostnader de senaste fem åren, rangordnade männen ekonomiska händelser på plats 1 och 5 och kvinnorna på plats 2 och 4 (Figur 9). Det var intressant att se att de hade valt samma fem händelser som de värsta, fast rangordningen skiljde sig åt. Det fanns skillnader mellan könen på en hel del av delfrågorna, ex. snöbrott, sjunkande virkespriser, stormfällning etc. (Figur 9). Om man jämför med Blenow & Sallnäs (2002) undersökning, så kan man se att tre av händelserna fortfarande är samma; sjunkande virkespriser, viltbetning och rotröta. Vad man även kan utläsa är att insektsskador kanske inte ses som lika riskfyllt längre utan stormskador har blivit viktigare, i alla fall om man jämför de senaste fem åren (2000-2004) med åren 1995-1999. Detta kan bero på att jag hade hela Sverige med i min undersökning medan Blenow & Sallnäs (2002) bara hade Småland med i sin.

Men vad jag kan utläsa ur min undersökning är att skogsägarna verkar tänka mer på de direkt ekonomiska händelserna, eftersom två av dem finns med bland de fem. När det gäller att bedöma risker, ur ett ekonomiskt perspektiv verkar män och kvinnor vara överens, då de rankade sjunkande virkespriser och viltbetning som de mest riskfyllda händelser som skulle kunna påverka fastigheten ekonomiskt (Figur 10). Att dessa ses som mest riskfyllda kan bero på att det är något som alla skogsägare någon gång har eller kommer att råka ut för. När det gällde denna fråga fanns det statistiska skillnader mellan könen på delfrågorna stormfällning och stigande fastighetspriser. Även i Blennow & Sallnäs (2002) undersökning var viltbetning och sjunkande virkespriser det som sågs som mest riskfyllt. I min undersökning verkar inte insektsskadorna upplevas så riskfyllda, man är mera rädd för de direkt ekonomiska faktorerna. Detta är en trend som jag kan se i svaren på några av mina frågor. Det verkar som att det finns mindre skillnader mellan könen när det gäller att bedöma vilka risker som kan påverka fastighetens ekonomi idag jämfört med bedömningen av vad som skett de senaste fem åren.

Stormfällning var den händelse som männen och kvinnorna valde när de skulle rangordna de fem händelser som de var beredda att betala mest för att minska risken för att de ska inträffa, antingen genom åtgärder eller någon slags försäkring (Figur 12). Efter det kom viltbetning och sjunkande virkespriser. Det fanns skillnad mellan könen på delfrågan sjunkande virkespriser. I Blennow & Sallnäs (2002) tidigare undersökning var rangordningen: viltbetning, sjunkande virkespriser och barkborreskador. Männen i min undersökning verkar ha lägre investeringsvilja för att motverka intäktsbortfall från insektsskador, de koncentrerar sig mer på de direkt ekonomiska faktorerna. Jag kan inte utläsa någon särskild trend i rangordningsfrågorna, det finns inte samma statistiskt signifikanta skillnad i alla tre rangordningsfrågorna utan det varierar från fråga till fråga. En sak man dock kan se är att de direkt ekonomiska faktorerna är betydligt viktigare än insektsskadorna.

4.5 Trakthyggesbrukets påverkan

Majoriteten av både männen och kvinnorna instämde i påståendet att dagens trakthyggesbruk på många marker medför att marken på långsikt utarmas på viktiga mineralnäringsämnen (Figur 14a). Frågan jag då ställer mig är hur många som

egentligen tänker på det när de avverkar sin skog idag? Runt 60 % av både de som var respektive inte var bosatta på fastigheten höll med om att trakthyggesbruket kan vara negativt för marken (Figur 14b). När skogsägarna skulle välja bland tre ”motåtgärder” mot trakthyggesbrukets markutarmning, så svarade majoriteten av männen och något färre kvinnor att de kunde tänka sig att avstå från att ta ut grenar och toppar (GROT) från avverkningsplatsen (Figur 15). Även fler män än kvinnor kunde tänka sig att återföra aska + kalka om de tog ut GROT och en mindre andel svarade att de inte kunde tänka sig att låta bli att ta ut GROT eller vidta några motåtgärder. Som jag nämnt tidigare var det många av kvinnorna som inte besvarat denna fråga. En intressant sak med denna fråga var att det fanns en skillnad mellan män och kvinnor om man testade alla alternativen mot varandra, men inte om man slog ihop ja-alternativen och testade mot nej-alternativet.

4.6 Åtgärder för minskad risk

Viltbetning var den händelse, av tio, som störst andel män och kvinnor vidtog åtgärder mot, därefter kom snytbaggeskador och stormfällning (Tabell 13.1), detsamma gällde för de som bodde respektive inte bodde på sin fastighet (Tabell 13.2). Att det är viltbetning man vidtar mest åtgärder mot kan ha att göra med att det kanske är den händelse som drabbar många skogsägare ofta och som upplevs riskfylld (Figur 9 & 10) plus att det kanske finns många olika åtgärder som man kan använda för att minska risken. Även i Blennow & Sallnäs undersökning var det flest som vidtog åtgärder mot viltbetning, efter det kom barkborre- och snytbaggeskador. De svarande på denna enkät verkar tycka lika med dem som svarat på den tidigare undersökningen. När det gäller ja- och vet ej-alternativen på denna fråga fanns det statistiskt signifikanta skillnader.

Majoriteten av både männen och kvinnorna, svarade att de skulle välja att plantera gran igen om deras gamla granskog blåste ner i en storm (Figur 13). Detta tycker jag är förvånande med tanke på att man samtidigt bedömt risken för stormskador som hög, en av de största av alla riskerna i studien.

4.7 Klimatförändringarnas påverkan och debatt

Bara en femtedel av de svarande sa att deras skogsbruk hade blivit påverkat av klimatförändringsdebatten (Figur 18). Detta tyckte jag var intressant med tanke på att över hälften av de svarande på något sätt tror att klimatet förändras (Figur 17). Tyder detta då på att de flesta av dem inte bryr sig om att det sker en förändring? Eller är det så att det inte vet hur det ska anpassa sitt brukande av skogen till ett förändrat klimat? Jag tror faktiskt inte att så många hade tänkt på klimatförändringar om det inte hade funnits en debatt om det, men sen är det en helt annan sak om de blir påverkade mer än att de tänker på det. Många är nog sådana att de vill se bevis innan de verkligen gör något åt saken, det riskfyllda med det är att de kanske inte hinner göra något innan det är för sent och det kan drabba många hårt. Det var nästan dubbelt så många i min undersökning som sa sig påverkas av klimatförändringsdebatten jämfört med i Blennow & Sallnäs (2002) undersökning. Att det har ökat kan kanske bero på att det pratas mer om klimatförändring idag än då de gjorde sin undersökning och detta kan ha påverkat hur skogsägarna svarar. Det kan också ha att göra med att jag har behandlat hela Sverige medan Blennow och Sallnäs (2002) bara har undersökt Småland.

Både män och kvinnor ansåg att det var mycket större risk för stormfällning och insektsskador vid ett förändrat klimat än vad det är idag, här fanns det ingen statistiskt signifikant skillnad. Minskad risk ansåg både män och kvinnor att det var för vår- och höstfrost. Det hade varit intressant att veta varför det trodde att just insektsskadorna skulle öka vid en förändring av klimatet, i och med att skogsägarna inte har prioriterat denna risk tidigare i min undersökning.

Det jag har kommit fram till kan man kanske ha användning och nytta av i den skogliga rådgivningen, här kan man exempelvis se vad skogsägarna behöver mer rådgivning runt och vad de verkligen vet och kan.

5 Slutsats

Som skogsägare måste man hela tiden tänka på risker och osäkerheter vid planering av sina skogsbruksåtgärder. Aktiv hantering av dessa risker kan göra så att möjligheterna ökar för att man ska kunna uppnå sina mål. Syftet med detta examensarbete var att undersöka om det överlag finns könsberoende skillnader mellan män och kvinnor när det gäller uppfattning, bedömning och hantering av risker inom skogsbruket. För att uppnå mitt syfte utfördes en enkätundersökning i tre olika områden av Sverige.

Frågorna i enkäten har handlat om allt ifrån hur fastigheten ser ut, ägarstruktur, vem som fattar besluten, rangordning av olika risker, åtgärder för att minska risker, till frågor som rör klimatförändringar.

Jag kunde styrka min hypotes att det överlag finns könsberoende skillnader mellan män och kvinnor när det gäller uppfattning, bedömning och hantering av risker inom skogsbruket. Det fanns ytterligare statistiskt signifikant skillnader mellan män och kvinnor, men på dessa frågor fanns det också en statistiskt signifikant skillnad mellan de som var respektive inte var bosatta på sin fastighet. På dessa frågor kan jag inte bevisa att det är könsskillnaden som är det dominerande. På resterande frågor kunde jag inte styrka min hypotes, då det inte fanns någon statistiskt signifikant skillnad mellan män och kvinnor.

De frågor där jag kunde styrka min hypotes, det vill säga där det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan män och kvinnor, hade ingen egentlig gemensam nämnare utan de skiljde sig rätt så mycket. De var fler kvinnor som bodde på sin skogsfastighet jämfört med män, medan det var något fler män som ägde större fastigheter. Betydligt fler män än kvinnor fattade beslut själva, medan kvinnorna oftast fattade beslut tillsammans med respektive. De som bor på fastigheten fattar i större utsträckning beslut själva eller tillsammans med respektive. Medan de som inte bor på sin fastighet lämnar över mycket av besluten till någon annan än respektive. Det fanns också en skillnad när det gäller vilka motåtgärder mot trakthyggesbrukets markutarmning som skogsägarna var beredda att satsa på, fler män kunde tänka sig att lämna GROT eller att återföra aska + kalka, medan bland kvinnorna var det en hel del som inte hade

besvarat frågan. När det gällde klimatförändringar och debatten där omkring, var det fler kvinnor som var säkra på att klimatet förändrades så att det kunde påverka skogen, medan männen inte trodde på en förändring av klimatet. Det var fler kvinnor än män som ansåg sig inte veta hur de skulle anpassa sitt skogsbruk till möjliga klimatförändringar. Kvinnorna var de som trodde att klimatförändringarna skulle påverka den ekonomiska situationen i skogsbruket negativt, medan männen trodde på en positiv påverkan.

De slutsatser som jag har kunnat dra har bland annat varit att kvinnorna verkar vara mer försiktiga, de fattar inte gärna beslut själva utan hellre tillsammans med respektive eller en skoglig rådgivare. De verkar inte tro att de kan så mycket utan antar i stället att de inte har tillräcklig kunskap om olika saker. Det verkar som att de hellre vill ha hjälp än att lita på sin egen förmåga, de vill helt enkelt inte ta några risker i onödan. Kvinnor verkar se mer negativt på risker och oroas sig mer för dem än vad männen gör.

De som inte bodde på sin skogsfastighet verkar vara lite som kvinnorna att de inte fattar några beslut själva utan förlitar sig i stället på andra. Medan de bosatta är mer som männen och beslutar själva och gör egna framtidsbedömningar.

Om man jämför min undersökning med tidigare studier var de fler som rangordnade de direkt ekonomiska faktorerna som mer betydelsefulla och att det fanns större risk med dem. Medan insektsskador inte alls var lika riskfyllda nu som i tidigare undersökningar. Det var även fler, dubbelt så många, i min undersökning som tänker och tror att klimatet förändras, jämfört med tidigare undersökningar.

Det verkar som att det finns mindre skillnader mellan könen när det gäller att bedöma vilka risker som kan påverka fastighetens ekonomi idag jämfört med bedömningen av vad som skett de senaste fem åren.

6 Litteraturförteckning

6.1 Publikationer

- Blennow, K. & Sallnäs, O., 2002. Risk Perception Among Non-industrial Private Forest Owners. Southern Swedish Forest Research Centre, Swed. Univ. of Agric. Sci., Alnarp, Sweden. Scand. J. For. Res. 17:472-479, 2002.
- Eek, B., 2001. Kalamiteter och riskbedömning i privatskogsbruket – en enkätundersökning bland skogsägare i sydöstra Sverige, 27pp. Examensarbete nr. 22, Institutionen för sydsvensk skogsvetenskap, SLU, Alnarp, Sverige.
- Slovic, P., 1987. Perception of Risk. Risk, Society and Policy series. University of Oregon. Earthscan Publication Ltd., London and Sterling, VA, USA. ISBN 1-85383-528-5.
- Slovic, P., 1997. Trust, Emotion, Sex, Politic and Science: Surveying the Risk-assessment Battlefield. Perception of Risk. Risk, Society and Policy series. University of Oregon. Earthscan Publication Ltd., London and Sterling, VA, USA. ISBN 1-85383-528-5.
- Sonesson, J. (red.), Bergh, J., Björkman, C., Blennow, K., Eriksson, H., Linder, S., Rosén, K., Rummukainen, M. & Stenlid, J. 2004. Climate change and Forestry in Sweden – a litterature review. Kungliga Skogs- och Lantbruksakademiens Tidskrift, 143 (8):1-42.
- Svensson, Jan., 1997. Privata skogsägares riskpreferenser och placeringsalternativ. Doktorsavhandling. Silvestria 48, Uppsala, SLU, Sverige. ISBN 91-576-5332-1.

6.2 Internetdokument

EpiData: www.epidata.dk 2004-09-09

7 Bilagor

Bästa privatskogsägare!

På Sveriges Lantbruksuniversitet arbetar vi med en undersökning vars syfte är att få bättre kunskap om hur de privata skogsägarna ser på och hanterar risker i skogsbruket, till exempel effekter av en eventuell klimatförändring. Avsikten är att undersökningen ska **komma till nytta för de privata skogsägarna**. Arbetet utförs inom forskningsprogrammet *Sustainable Forestry in Southern Sweden* (SUFOR) (www.SUFOR.nu).

Genom ett slumpmässigt urval (via Statistiska Centralbyrån, SCB) har Du blivit en av de privata skogsägare som vi behöver hjälp av i vårt arbete. Därför har Du nu erhållit ett **frågeformulär**, som sänts ut till ca 3300 personer som **äger fastighet med skog**.

Vi ber dig att **om möjligt besvara frågeformuläret** inom en vecka, och sända det åter i bifogade **svarskuvert** (som är portofritt och därför ej behöver frankeras). Det är viktigt att det är **Du** som **erhåller** formuläret som **svarar** på frågorna för att det ska bli ett så riktigt resultat som möjligt. **Din hjälp är mycket värdefull!**

Du behöver inte uppge Ditt namn, och svaren skyddas för övrigt från insyn. När resultaten från undersökningen presenteras, kan man inte utläsa vad du eller någon annan har svarat. Vi redovisar bara resultat från stora grupper.

Det kodnummer som finns angivet uppe till höger på frågeformulärets omslagssida är bara till för att vi ska kunna pricka av dem som svarat, och inte behöva skicka dem någon påminnelse.

Om du undrar över något kontakta gärna någon av undertecknade.

Ett stort tack på förhand för Din mycket värdefulla medverkan i undersökningen!

Bästa hälsningar!

Kristina Blennow
Docent
Tel: 040- 415230
Kristina.Blennow@ess.slu.se

Desirée Johansson
Skogl. Magister
Tel: 040-415122
Desiree.Johansson@ess.slu.se

Adress	Telefon	Fax	E-post
Box 49 230 53 Alnarp	040-415230	040-462325	Kristina.Blennow@ess.slu.se

Först några frågor om din fastighet och dig själv.

2. Är du bosatt på din fastighet? Ja:

Nej:

3. Är du ensam ägare till din fastighet eller äger du den tillsammans

Är ensam ägare.

Äger den tillsammans med andra.

Om du äger tillsammans med andra.
Hur många ägare är ni? _____

4. Hur är ansvaret fördelat när det gäller beslut om

Jag fattar besluten ensam

Make/maka/sambo fattar besluten ensam

Jag och make/maka/sambo fattar besluten tillsammans

Annan än make/maka/sambo fattar besluten ensam

Jag och annan än make/maka/sambo fattar besluten tillsammans

5. Vilket år är du född? 19 _____

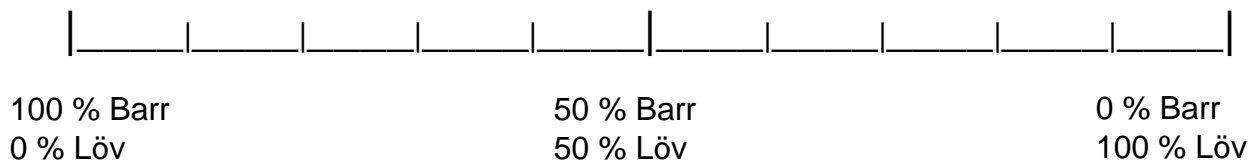
6. Är du man eller kvinna? man

kvinna

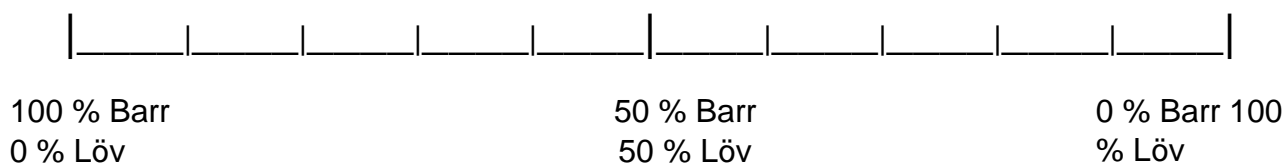
8. Hur stor areal omfattar skogsmarken på din fastighet?

cirka _____ hektar

9. Hur mycket av den stående skogen är barrskog respektive lövskog på din fastighet? Markera med ett kryss på skalan för den trädslagsfördelning som stämmer med din fastighet.

10. Vilken trädslagsblandning skulle du helst vilja uppnå på din fastighet? Markera med ett kryss på skalan nedan.

11. Om du inte har tankar på att förändra trädslagsblandningen på din fastighet, vad är främsta anledningen?

Är nöjd med trädslagsblandningen på min fastighet

Det är inte praktisk möjligt att ändra nuvarande trädslagsblandning

Har inte tillräcklig kunskap om vad jag kan byta till

Annat: _____

Nu några frågor om risker.

12. Rangordna den ekonomiska betydelsen av fem (5) av nedanstående riskfaktorer, baserat på vad som hänt på din fastighet de senaste fem åren. En etta för den riskfaktor som har haft störst påverkan, en tvåa för den som har haft näst störst påverkan osv.

Stigande fastighetspriser

Stigande räntor

Ökade drivningskostnader

Sjunkande virkespriser

Tjällossnig

Viltbetning på föryngring

Snytbaggeskador på föryngring

Sorkskador på föryngring

Frostskador på föryngring

Barkborreskador på stående skog

Stormfällning

Snöbrott

Kådrinning

Rotröta

13. Hur stor bedömer du risken vara för att nedanstående händelser skall inträffa så att det påverkar dig och din fastighet ekonomiskt? Markera ett kryss (X) per faktor.

	Obefintlig risk	Liten risk	Stor risk	Mycket stor risk
1. Rotröta	☐	☐	☐	☐
2. Kådrinning	☐	☐	☐	☐
3. Snöbrott	☐	☐	☐	☐
4. Stormfällning	☐	☐	☐	☐
5. Barkborreskador på stående skog	☐	☐	☐	☐
6. Frostsador på föryngring	☐	☐	☐	☐
7. Sorkskador på föryngring	☐	☐	☐	☐
8. Snytbaggeskador på föryngring	☐	☐	☐	☐
9. Viltbetning på föryngring	☐	☐	☐	☐
10. Tjällossning	☐	☐	☐	☐
11. Sjunkande virkespriser	☐	☐	☐	☐
12. Ökade drivningskostnader	☐	☐	☐	☐
13. Stigande räntor	☐	☐	☐	☐
14. Stigande fastighetspriser	☐	☐	☐	☐

14. Vilka av ovanstående riskfaktorer har störst betydelse för planeringen av ditt skogsbruk? Markera med ett kryss (X).

De biologiska,
Alt. 1-10 i fråga 13

De ekonomiska,
Alt. 11-14 i fråga 13

15. Vidtar du någon åtgärd idag för att minska risken för att någon av nedanstående händelser skall inträffa?

	Nej	Vet ej	Ja	Om ja, vilken?
1. Rotröta	☐	☐	☐	_____ _____
2. Kådrinning	☐	☐	☐	_____ _____
3. Snöbrott	☐	☐	☐	_____ _____
4. Stormfällning	☐	☐	☐	_____ _____
5. Barkborreskador på stående skog	☐	☐	☐	_____ _____
6. Frostskador på föryngring	☐	☐	☐	_____ _____
7. Sorkskador på föryngring	☐	☐	☐	_____ _____
8. Snytbaggeskador på föryngring	☐	☐	☐	_____ _____
9. Viltbetning på föryngring	☐	☐	☐	_____ _____
10. Tjällossning	☐	☐	☐	_____ _____

16. Rangordna fem (5) av nedanstående händelser efter hur mycket du skulle vara beredd att betala i form av åtgärder eller försäkringar för att minska risken för att den skall inträffa. En etta för den du skulle betala mest för, en tvåa för den du skulle betala näst mest för osv.

Ökade drivningskostnader

Sjunkande virkespriser

Tjällossnig

Viltbetning på föryngring

Snytbaggeskador på föryngring

Sorkskador på föryngring

Frostskador på föryngring

Barkborreskador på stående skog

Stormfällning

Snöbrott

Kådrinning

Rotröta

Nedan kommer olika tänkbara scenarier för olika skogliga beslutssituationer presenteras. Försök ta ställning till hur du skulle agera i dessa beslutssituationer.

17. Scenario A: Din granskog drabbas av allvarliga stormskador. Vad gör du då?

Väljer att plantera gran igen.

Väljer att byta trädslag till löv.

Annat: _____

18. Scenario B: Instämmer du i påståendet att dagens trakthyggesbruk på många marker medför att marken, på lång sikt, utarmas på viktiga mineralnäringsämnen?

Ja

Nej

19. Om du svarat ja på fråga 18, och bedriver trakthyggesbruk, är du beredd att vidta motåtgärder idag? Markera med ett kryss (X).

Ja, jag kan tänka mig att avstå från att ta ut grenar och toppar från avverkningsplatsen.

Ja, jag kan tänka mig att återföra aska+kalka för en kostnad av 1500 kr/ha en gång per omloppstid, om jag tar ut grenar och toppar från avverkningsplatsen.

Nej, jag tar ut grenar och toppar från avverkningsplatsen och kan inte tänka mig att vidta motåtgärder.

Ja, annat: _____

20. Scenario C. Du står inför ett viktigt beslut när det gäller skogsbruksåtgärder som du måste ta ställning till. Hur går du tillväga?

Jag litar på min skogliga rådgivare

Jag gör som jag gjort förr

Jag gör en framtidsbedömning av vad som är bäst

Nu några frågor om klimat.

21. Tror du att klimatet håller på att förändras så att det kommer att påverka skogen i nämnvärd omfattning?

Ja, säkert

Ja, kanske

Nej, knappast

Nej, absolut inte

Vet inte

22. Har klimatförändringsdebatten påverkat ditt skogsbruk?

Ja

Nej

23. Om ja på fråga 22, hur?

Jag satsar mer på lövskog

Jag satsar mer på blandskog

Jag ser till att få ut timret tidigt så att marken säkert är tjälad

Jag satsar på större variation när det gäller beståndsstruktur, beståndsålder och skötselmetoder.

Annat: _____

24. Om nej på fråga 22, varför har inte klimatförändringsdebatten påverkat ditt skogsbruk?

Jag har inte tänkt på det där med klimatförändring och mitt skogsbruk

Jag tror inte att klimatet förändras

Jag vet inte hur jag då skulle ändra mitt skogsbruk

Osäkerheten om klimatet förändras eller ej är för stor

Osäkerheterna är för stora när det gäller vilka skogsbruksåtgärder som minskar de negativa effekterna av en klimatförändring

25. Hur tror du att klimatförändringarna totalt sett kommer att påverka den ekonomiska situationen i ditt skogsbruk?

Positivt

Negativt

Inte alls

26. Hur tror du risken för nedanstående händelser påverkas av ett förändrat klimat? Markera ett kryss (X) per händelse.

	Mycket mindre risk än idag	Något mindre risk än idag	Ungefär samma risk som idag	Något större risk än idag	Mycket större risk än idag
1. Torkskador på skog	☐	☐	☐	☐	☐
2. Stormfällning	☐	☐	☐	☐	☐
3. Översvämning	☐	☐	☐	☐	☐
4. Insektsskador	☐	☐	☐	☐	☐
5. Svampskador	☐	☐	☐	☐	☐
6. Skogsbrand	☐	☐	☐	☐	☐
7. Uppkomst av vårfrost	☐	☐	☐	☐	☐
8. Uppkomst av höstfrost	☐	☐	☐	☐	☐
9. Viltbetning på föryngring	☐	☐	☐	☐	☐
10. Ökad konkurrens från markvegetation	☐	☐	☐	☐	☐

Om du vill, kan du nedan kommentera undersökningen, skriva personliga synpunkter eller ge oss tips.

När du postar frågeformuläret behöver du inte frankera kuvertet.

Ett stort TACK för din medverkan i undersökningen!

Fråga 15. Vidtar du någon åtgärd idag för att minska risken för att någon av nedanstående händelser ska inträffa?

Män

Rotröta

- ✓ Undviker körskador/rotskador
- ✓ Gallra/avverka vintertid
- ✓ Avverka angripna träd
- ✓ Behandling av stubbar vid gallring/avverkning
- ✓ Försöker anpassa träd valet
- ✓ Planera avverkningen, byta trädslag
- ✓ Virkesdrivning med häst
- ✓ Lövplantering, blandskog
- ✓ Dikning, underhåll av diken
- ✓ Avverkar gammal skog
- ✓ Undviker körning i plantering
- ✓ Undviker savningsperioden
- ✓ Breda gator
- ✓ Planterar ej gran på grus
- ✓ Manuell avverkning
- ✓ Gödsling
- ✓ Risar körvägar
- ✓ Plantera tall
- ✓ Markberedning

Kådrinning

- ✓ Slutna kantzoner
- ✓ Plockar bort alla träd man kan
- ✓ Undvika fällskador på träd
- ✓ Avverkar sjuk/skadad skog
- ✓ Vintergallring granskog

Snöbrott

- ✓ Røj/gallra lite i taget, men ofta
- ✓ Röja och gallra i tid
- ✓ Avverka skadade träd
- ✓ Gallra ut klena träd
- ✓ Blädning i täta bestånd
- ✓ Borttag av lövöverhäng
- ✓ Röjer så att stammarna blir kraftiga
- ✓ Gallrar innan träden blir för rankiga
- ✓ Ta tillvara och barka träden
- ✓ Stormgator
- ✓ Röja sent på våren
- ✓ Hård gallring i täta bestånd
- ✓ Stamkvista

Kvinnor

Rotröta

- ✓ Avverka vid rätt årtid, vintern
- ✓ Tar bort angripna träd
- ✓ Stubbehandling vid avverkning
- ✓ Försiktig vid körning
- ✓ Öka lövinblandningen
- ✓ Slutavverka gammal gran
- ✓ Ingen utforsling av virke på otjälad mark
- ✓ Planterat björk på värst utsatta områden
- ✓ Avverka där risken finns ev. byte av trädslag
- ✓ Dikesrensning
- ✓ Planterar ej gran
- ✓ Föryngring med ädellöv
- ✓ Sena gallringar, breda körvägar
- ✓ Kör med häst
- ✓ Dikning
- ✓ Risning av drivningsvägar
- ✓ Högläggning vid plantering
- ✓ Tidigarelagd avverkning

Kådrinning

- ✓ Blädar för att minska spridningsrisken
- ✓ Avverkar träd med sjukdomstecken
- ✓ Kör ej för mycket vid gallring
- ✓ Avverka när marken är frusen

Snöbrott

- ✓ Planerar röjning och gallring med tanke på risken, gör det vid rätt tid
- ✓ Tar hand om skadad skog
- ✓ Mindre uttag vid gallring, men ofta
- ✓ Ej för klen gallring
- ✓ Välj rätt trädslag och proveniens
- ✓ Tidig röjning i löv
- ✓ Försöker gallra för bra stammar
- ✓ Tar vara på vindfällan
- ✓ Väntar med första gallring
- ✓ Tar bort klena träd
- ✓ Tar bort vattskott vid röjning

Män**Stormfällning**

- ✓ Undviker för stor utglesning
- ✓ Planering vid avverkning
- ✓ Kalhugger anpassat
- ✓ Planering av kantzoner
- ✓ Gallring i flera steg
- ✓ Tar vara på stormfällda träd
- ✓ Små gallringsuttag men ofta, spara kanter mot väster
- ✓ Anpassar slutavverkning efter stormriktning
- ✓ Slutna kanter
- ✓ Skärmställning
- ✓ Försöker få blandskog
- ✓ Avverkar svaga träd
- ✓ Planterar löv i kanter, lämnar kanter orörda
- ✓ Öppnar i öster
- ✓ Täta bestånd
- ✓ Lämnar fler fröträd och om möjligt skyddszon
- ✓ Undviker skarpa kanter på hyggen
- ✓ Undviker räta linjer vid röjning och gallring
- ✓ Undvik kalavverkning
- ✓ Låt vissa bestånd stå
- ✓ Bevarar stora träd som tål mer vindar
- ✓ Ställer kvar grupper av träd
- ✓ Läger stickvägar från norr till söder
- ✓ Hyggesplanerar
- ✓ Avverka utsatta bestånd
- ✓ Hugger upp kanter före avverkning

Barkborreskador

- ✓ Avverka skadad skog direkt
- ✓ Tar hand om vindfällan
- ✓ Avverka i rätt tid
- ✓ Låter skadad skog stå kvar till fågelmat
- ✓ Minska hyggesavfallet
- ✓ Utkörning i tid
- ✓ Har provat fångstvirke
- ✓ Avverkar om jag hittar borrmjöl på försommaren
- ✓ Planerad röjning och gallring
- ✓ Inga lager av virke sommartid

Kvinnor**Stormfällning**

- ✓ Planera avverkningarna
- ✓ Försiktig/sparsam gallring
- ✓ Tar hand om vindfällan
- ✓ Underhåll av diken, lämna stormkappor
- ✓ Är noga med att låta kanterna stå
- ✓ Ej för stort gallringsuttag
- ✓ Undvika kalhyggen och fröträd
- ✓ Stormfasta kantzoner
- ✓ Fäller utsatta träd
- ✓ Planerar hyggen efter vindriktning, små hyggen
- ✓ Gör helst uttag under våren så att träden hinner stabilisera sig under sommaren
- ✓ Inga stora föryngringsytor
- ✓ Undviker nya hyggeskanter i väst
- ✓ Avverka på rätt sätt, börja i öster
- ✓ Lämnar ytterkanterna
- ✓ Planterar andra trädslag
- ✓ Undviker skarpa beståndskanter
- ✓ Avverka när tjälén gått i marken
- ✓ Öka lövandelen
- ✓ Tar bort ensamma träd

Barkborreskador

- ✓ Tar bort skadade/angripna träd
- ✓ Avverka vid rätt årtid, vintern
- ✓ Fäller och bränner angripna träd
- ✓ Tar ut alla vindfällan och annat liggande virke
- ✓ Kollar efter barkborrar på träden
- ✓ Gallrar så att träden är vitala och friska
- ✓ Tar ut färskt virke
- ✓ Använder fångstvirke
- ✓ Röjning i rätt tid

Män**Barkborreskador, forts.**

- ✓ Avverkar all vissnad gran
- ✓ Inte hyggesröja på olämplig tid
- ✓ Plockar bort torrgranar
- ✓ Undviker att dela på bestånd, hugger från öster om möjligt
- ✓ Använder barkborrefällor
- ✓ Lämnar kvar grov tall
- ✓ Lämna ej färska stående stubbar och ved på marken

Frostskador

- ✓ Lämnar skärm, gärna tät
- ✓ Planering av hyggen
- ✓ Ersätter förstörda plantor
- ✓ Planterar så skyddat det går
- ✓ Små hyggen
- ✓ Markbereder, högläggning
- ✓ Lämna kvar ridåer
- ✓ Lämna löv i föryngringar
- ✓ Tänk på placering av plantan
- ✓ Plantera gran på lämplig mark
- ✓ Lämnar skyddsträd i frostsveckor
- ✓ Ej för stora sammanhängande hyggen
- ✓ Väljer vitryska provenienser
- ✓ Naturlig föryngring med markberedning
- ✓ Satsar på Svartgran
- ✓ Försiktig röjning
- ✓ Skyddsdiikat
- ✓ Val av plantor och planterings tidpunkt
- ✓ Tall istället för gran
- ✓ Dikesrensar

Sorkskador

- ✓ Använder behandlade plantor
- ✓ Ersätter förstörda plantor
- ✓ Försöker bekämpa ogräset
- ✓ Planterar i tid, undviker gräs på hyggen
- ✓ Ställa högstubbar eller fågelpinnar
- ✓ Markbereder, naturlig föryngring
- ✓ Komprimerar snön runt plantor vid riklig mängd kall snö
- ✓ Möjligen plantera i mineraljordens högsta öppna yta

Kvinnor**Frostskador**

- ✓ Plantering vid rätt tillfälle
- ✓ Punktröjer
- ✓ Kör ut virket så att det ej ligger kvar när värmen kommer
- ✓ Ersätter skadade plantor
- ✓ Planterar under skärm
- ✓ Lämnar löv vid röjning
- ✓ Viktigt med placeringen av plantorna
- ✓ Tar ej ut för stora hyggen
- ✓ Låter träd stå som skydd över plantorna de första åren
- ✓ Sen första röjning
- ✓ Planterar i mineraljordens högsta punkt
- ✓ Planterar tall på frostskladad mark
- ✓ Lämnar underväxt vid avverkning
- ✓ Lövskärm
- ✓ Sparsam röjning av sly
- ✓ Planterar ej i svackor

Sorkskador

- ✓ Ersätter skadade plantor
- ✓ Sköter planteringen bättre
- ✓ Markberedning och tidig plantering
- ✓ Planterar i mineraljordens högsta punkt

Män**Snytbaggescador**

- ✓ Behandlade plantor, Permetrin när det var tillåtet, nu Cupermitrin
- ✓ Stora plantor, barrotsplantor
- ✓ Markberedning
- ✓ Planterar mest gran
- ✓ Utforsling av död ved
- ✓ Behandling i 3 år efter plantering
- ✓ Röjer i rätt tid
- ✓ Inte plantera i grönnis
- ✓ Hjälpplantering
- ✓ Fri jord runt plantorna
- ✓ Naturlig föryngring med markberedning
- ✓ Plantering efter 3 år
- ✓ Tar bort angripna träd omedelbart

Viltbetning

- ✓ Lämna t.ex. sälg, asp, rönn
- ✓ Jakt
- ✓ Sprutning av plantor
- ✓ Lämna kvar mera stammar/plantor
- ✓ Fårull
- ✓ Undviker plantering av tall
- ✓ Inhägnad
- ✓ Försöker lämna mycket löv
- ✓ Avverkar och ersätter för hårt drabbade plantor
- ✓ Sparar sly
- ✓ Naturlig föryngring
- ✓ Planterat mest gran
- ✓ Tejpar toppen på plantorna
- ✓ Spara redan betade plantor
- ✓ Röja flera gånger under flera år
- ✓ Lämna fröträd i planteringar av gran
- ✓ Behandling med blodmjöl
- ✓ Utfodrar för att få bort viltet från hyggena
- ✓ Tukta ett stort antal tallar vid röjning 2-3 m från marken
- ✓ Föryngring under skärm
- ✓ Skapar naturligt bete vid röjning
- ✓ Contorta plantering på tallmarker
- ✓ Avverka löv på vintern
- ✓ Lövskärm
- ✓ Röjer sent

Kvinnor**Snytbaggescador**

- ✓ Planterar sent, 2-3 år efter avverkning
- ✓ Använder behandlade plantor
- ✓ Markbereder
- ✓ Behandlar plantorna flera gånger
- ✓ Planterar i grönniset, små hyggen
- ✓ Tar hand om vindfällan
- ✓ Tar bort angripna träd
- ✓ Röjer i rätt tid, rensar
- ✓ Lämna inte färsk ved och stubbar i skogen
- ✓ Hänsyn vid plantval/frösådd
- ✓ Röjer när det är fruset
- ✓ Noggrann plantering

Viltbetning

- ✓ Enbart granplantering
- ✓ Jakt
- ✓ Spara omtyckt sly och löv
- ✓ Frystejp och ull
- ✓ Nätkur runt ekplantor
- ✓ Inhägnad/elstängsel
- ✓ Besprutar
- ✓ Tar bort skadade träd
- ✓ Planterar ej tall
- ✓ Höggallring
- ✓ Har köpt betade plantor
- ✓ Viltåkrar, viltbetesområden i skogen
- ✓ Behandlar med Cervakol, tejp eller ull
- ✓ Penslar plantorna mot rådjur
- ✓ Skyddar genom att vakta vissa tider på året
- ✓ Avklippt människohår i små nät, hägnade runt plantering
- ✓ Utfodring med sockerbetor, hö, morötter, spannmål
- ✓ PW-Viltskydd
- ✓ Strör människohår över hygget
- ✓ Anpassar röjningen
- ✓ Besprutning med blodlösning
- ✓ Lämna betade plantor
- ✓ Röjer i flera steg
- ✓ Vita band på ungplantering

Män**Viltbetning, forts.**

- ✓ Besöker områdena ofta för att störa viltet
- ✓ Läger ut hår
- ✓ PW-Viltskydd på hösten i 4 år efter plantering
- ✓ Odlar märkeålar
- ✓ Frösådd + plantor av tall, gran och björk
- ✓ Sen gallring
- ✓ Täta förnygringar
- ✓ Gödsla i ledningsgator
- ✓ Utsättning av viltsten
- ✓ Styr mot mindre omtyckta trädslag på utsatta områden
- ✓ Linblånor på plantorna
- ✓ Högröjer löv

Tjällossning

- ✓ Grusning
- ✓ Dikning
- ✓ Avverka vintertid, risa stickvägar
- ✓ Kör ut virke i tid, endast på tjälad mark
- ✓ Vägunderhåll
- ✓ Undviker att plantera i rostjorden
- ✓ Använda bergkross på vägarna
- ✓ Stänger av vägarna
- ✓ Riktigt material i vägpreparationer
- ✓ Vattenavrinningsförbättringar
- ✓ Vägtrummor

Kvinnor**Viltbetning, forts.**

- ✓ Låter förnygringen stå orörd till den nått 4-5 m höjd
- ✓ Låter lövet vara kvar tills planteringen har kommit upp i älgbetesfri höjd
- ✓ Läger på hundhår, väntar med första gallring
- ✓ Viltbete i ledningsgator
- ✓ Uppsatta saltstenar

Tjällossning

- ✓ Undviker avverkning och körning vid tjällossning
- ✓ Fixa skogsbilvägarna
- ✓ Rejåla diken ut med skogsbilvägarna
- ✓ Avverka bara på frusen mark
- ✓ Dikning, dikesrensning
- ✓ Åtgärda vägar